

კაჟა ეტჳისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკვარსანი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

2020

საქართველოს მწიბრალთა, მცენიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 62

2020

მთ. რედაქტორი

დაჩი ლოლბაია

იურისტი, საერთაშორისო
სამართლის დოქტორანტი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. კოლიტაოვსკაიას №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-869-4 (62 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაჰვილი“, ფილორ ტიუტჩევის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთტომეული – „იქმნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთტომეულის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძეგლია იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეჭდილი.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცენიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს მწერალთა, მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწესა ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს მწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალაქტიონ ტაბიძის პრემიების დაწესების, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლობელისა და „დიოკურია 2005“-ის, მშვიდობის ოქროს პარსკვლავისა და მშვიდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს მწერალთა მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრეზიდენტის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამეცნიერო აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტის,

ავსჯანდამცემი მმართველობა აკადემიის პრეზიდენტი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეულების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზიდენტის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეტი. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბრუნდა დასაბუთებელი ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანტიკონკრეტული, აბრეშუვი, პრეზიდენტული მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველებისა და საზოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანო, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მძვინვარე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

პოეტის ასტრომული „კოსმიური პოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, ღმერთი არ მიუყენს რომ შებადარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონსაც, რომ აზანზარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა პოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათოქმეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე პოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არსის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, პელაგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, პოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომული დაკიდა და ბაანოცხლა, მიძინებული, დავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათოქმეუტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ლეგენდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კომერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითები.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი პოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუქმნია დღემდე...“

კოსმოსში კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგულეჟანი მისვლია... მათ იცინან იმ ოქმება დღემდევის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

პოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ლაურეატი, ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცოვად შახვდი ყოველ ძეხას, ყოველ კახეხას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მამბიერ

(გაგრძელება)

ვაჟა ეგრისელის პატრიოტიზმი გამორჩეულია, უფრო ტკივილიანი, პოეტი წინასწარ ჭკერეტს მოსალოდნელ კატასტროფებს ერის პოლიტიკურ ცხოვრებაში. აი, დღევანდელ ტრაგედიამდე ცოტა ხნით ადრე დაწერილი სტრიქონები:

„ზღვის ტაძარში სადამოს თუ
დილით,
ზვირთთა ლურჯი გალობები
მესმის
და ლოცვად დგას სოხუმი
და გაგრა –
დიაოხთა მწვანე სამანებში,
ზღვა უნდოა, გულში მიკრავს
მაგრად,
ცალი ფეხი მიდგას სამარეში“.

ის უბედურება, რაც ჩვენს თვალწინ აფხაზეთის
ომის დროს დატრიალდა, საოცარი ძალით იგრძნობა
ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში. ნათქვამის საილუსტრაც-
ციოდ მოვიხმობთ შემდეგ ლექსს:

„ბორგავს კოლხეთი –
დალატით ყელგამოღადრული,
თუმც პონტოს ახსოვს დღე
უარესი –
ფაზისის პირას –
უსაწმისო ველზე არესის
ისმის ბღავილი აიეტის
ცეცხლის ხარების“.

არანაკლებ შთამბეჭდავია დაახლოებით იმავე
შტრიხებში დახატული სურათი, რომელიც აფხაზეთ-
ში დატრიალებულ ტრაგედიას გადმოგვცემს, ამავე
დროს მინდა დაბეჯითებით აღვნიშნო, შედარებით
ესთეტიკური ველი გაძლიერებულია ლექსის პწკარე-
ბის „დამსხვრეული გრაფიკით“, რომელიც აქა-იქ
დანთხეული სისხლის წვეთებს გვაგონებს:

...ბოლოს, ვით იქნა
აფხაზეთი დააფეხმძიმეს –
ქართველთა ზიზღით აფსუებმა და
ვითარც ზღაპარში დრო გაიჭინთა
და შობა დევი სიძულვილისა,

რომელმაც ერთად ჩაგვიყლაპა:

სოხუმიც,

გაგრაც,

ზღვაც და ბიჭვინთაც“.

მოსმობილ ლექსში აფხაზეთში დატრიალებული ტრაგედია მთლიანად გადმოცემულია საოცრად ორიგინალურად, პოეტის შედარების ძალისხმევით შექმნილი ეფექტი იმდენად დიადი და ასოციაციურია, რომ ძნელდება მსგავსი მაგალითების დაძებნა, საერთოდ ქართულ პოეზიაში.

ნებისმიერ ომში ის იმარჯვებს, ვინც მართალია, მაგრამ ძმების სისხლით დაორთქლილ ბრძოლის ველზე ერთადერთი გამარჯვებული – იუდას შორეული მემკვიდრე, ანუ ბოროტების, უღმერთობის ბნელ ქვესკენელში შობილი ძალაა, რომელმაც ერთი ქვეყნის შვილები მკვლევებად აქცია. ეს ძალა და მისი ღრმა, ოცდაათი ვერცხლის ფერფლით შეფერილი ნაკვალევი რომ არა, არ დაიწერებოდა ასეთი მართალი სტრიქონები:

„დაჩენჩხვილ შავებს იცვამს

შავი ზღვა,

ტყვიანაკრავი თბილისი კი გდია

უსულოდ.

და ჩვენი მტრების გულგასახარად

გადამწვარი და გადატრუსული
ქართული მიწა იქცა საჰარად“.

„ვაჟა ეგრისელის ფენომენი შორს სცილდება ეროვნული არსის ჩარჩოებს და მსოფლიო მასშტაბებს იძენს. მის პოეტურ შემოქმედებას განუმეორებელ სიბლეს ანიჭებს ვარსკვლავებივით მოკიაფე მეტაფორები, რომლებიც ავგაროზივით იცავენ ვაჟა ეგრისელის პოეზიის შეუვალობას...“

ასე ქმნის ჩვენი ეროვნული ყოფისა და ხასიათის შარავანდედიან სურათს ვაჟა ეგრისელი – სახეობრივ ხატების გასაოცარი მეუფე“ (მერი ბადრიაშვილი – პოეტი, ფილოლოგიის დოქტორი, პროფესორი).

„წარღვნა“, რომელიც ვაჟა ეგრისელის ღექსებით მერეხივით მოვარდა ქართულ პოეზიაში, არა წამღეკავი, არამედ ჩვენი ეროვნული სულის აღტყორცნაა ღვთიური სიმღღეებისაკენ და მირონივით ეცხება და ღვთისმშობლის ცრემლებივით ესხურება საქართველოს მრავალგზის ნაიარვე გულს.. ასეთი წარღვნა ნუ მოუშალოს ღმერთმა ქართულ პოეზიას“ (ზაზა ბაწელაშვილი – მწერალი, სახალხო არსისტი).

ვაჟა ეგრისელი თავისი პოეტური ქმნილებებით მიგვანიშნებს წუთისოფლის ხიდის გადალახვის აუცილებლობაზე, რწმენისა და ძალის აღდგენაზე და

უნდა ვირწმუნოთ, რომ კოლხეთიდან, აფხაზეთიდან, სამაჩაბლოდან, დადგება დრო და მოვა ის, ვინც ქვეყანას, ერს გადაარჩენს. „ღამის ნაპირთან ზღვად ჩასული მზისთვის ლოდინი, სიშორის ტოტზე - ცა მოყვავილედ და ჟამს ცისკრისას შორეული ვითა ლეგენდა, მამლის ყვილი, ძროხის ბღავილი, აღმოსავლეთით დილად შედგედა“. – ეს რწმენა, ეს ყვილი მამულისა იძლევა სწორედ სიყვარულის იდეალებთან დაახლოების ჭეშმარიტ საფუძველს.

ცხოვრებისადმი ვაჟკაცური დამოკიდებულების მოტივი ასაზრდოებს პროექტის მთელ შემოქმედებას და ეს შინაგანი პოლიტიკური ინერცია, რომელიც თავისებურ რიტმში გარდატეხს და თავისებურ იდურადობას ანიჭებს გარეშე სინამდვილის ყველა მოვლენას ყველა ხმასა და მელოდიას.

და მაინც, ჩემი ღრმა რწმენით ვაჟა ეგრისელი ჭეშმარიტი რეალისტია, ამიტომაცაა ის განუმეორებელი კოლორიტი ქართულ მწერლობაში.

როგორც ჭეშმარიტი მხატვარი, ის საკუთარ სულში აკაშკაშებულ მშვენიერ სახეებს ეაღერსება და მის ნაკვთებზე გამომკრთალი შუქიც თითქოს ამ დიდი სინათლის ანარეკლია.

პროექტი ხედავს ცივილიზაციის ათასგვარი საცდურით გონებაამღვრეული ადამიანის სისასტიკეს, ხედავს იმასაც, რომ თანდათან შორდება ადამიანი ზეცას და დედამიწას უახლოვდება დამოკლეს მახვი-

ლი. გრძელდება დაუსრულებელი ხოცვა-!ღეცა, სამყაროს ყოველ კუთხე-კუნჭულში იგრძნობა უფლისა და ადამიანის სევდა, მათი საერთო სატკივარი და საფიქრალი.

„შურმა და მტრობამ და სიძულვილმა,
ჭირი შეჰყარა ხახულს და ზარზმის,
გულებს და მაღალ ციხე-კოშკებს გაუჩნდათ
ბზარი.

კმარა!..

სამშობლო! –

იქუხოს აზრმა,

აწ სიყვარულის შემოვკრათ ზარი“.

კოლხეთს, სამეგრელოს ახსოვს ცრემლიანი წარსული, ანაკლიასთან ანას ტირილის ხმა ახლაც ჩაესმის და ათროლებს პოეტის სულს, არ შეუძლია დაივიწყოს ისიც, თუ როგორ მიართმევდნენ საქართველოს ასულებს ძღვნად თურქეთის სულთანს, ამ სურათის მოწმე ცა კოლხ დედასავით ქვითითნებდა:

„თმას იწეწს და პირს იხოკს ეღვით,

ზღვა გულში მუშტებს იბრაგუნებს

და ეკვრის სუნთქვა“.

ან კიდევ:

ნელა ესობა ხმალი ვადამდე,
ნიკოფსიიდან –
დარუბანდამდე.

ტირის ჭოროხი –
გექონდეს რა გული!
ბორგავს ენგური...
ალაზანი,

გრგვინავს არავგი,
ო, რა მცირეა მთით შერაგული
და... რამდენია შემოსარავგი!!!

და მაინც დაბეჯითებით შეიძლება ითვქას, რომ „ვაჟა ეგრისელის სამყარო უკიდევანოა, დაწყებული შავი ზღვის ნაპირებიდან – წყნარ ოკეანამდე. ცელებესისა და იავას კუნძულებიდან – კილიმანჯაროსა და ჰიმალაის მთებამდე. სპარსეთისა და არაბეთის უდაბნოებიდან – ტროას ნანგრევებამდე; ეგრისის, შორაპნის და ციხეგოჯის სიმაგრეებიდან – ეგვიპტის პირამიდებამდე და ბაბილონის გოდოლამდე. აბასთუმნის ობსერვატორიიდან – ირმის ნახტომამდე და ოტარიდამდე. ვაჟა-ფშაველიდან ჰომეროსამდე, რუსთაველიდან – გალაკტიონ ტაბიძემდე და ლადო ასათიანამდე. შორეული მითოსიდან ბიბლიამდე და შემდეგ ატომისა და წყალბადის ბომბებით, ათასი კაკლიზმებით გაგულისებულ მეოცე საუკუნის მზის

მიწურულამდე და მესამე ათასწლეულის თვალწინ
წვდენელ გადასახედამდე“.

აფხაზეთის რკალის ლექსები ცხადად მიგვანიშნებს იმაზე, რომ ქართველებს არ ძალუძს აფხაზის „მტრის ხატად“ წარმოჩენა, ჩვენი ამ ომში დამარცხებაც სწორედ ამ მიზეზმა განაპირობა.

და მაინც, სიყვარული დაუმარცხებელია. მისი ოქრო ისევ ანათებს, გაბზარული გულებიდან მისი თაფლი ისევ მოწვეთავს. ქართველს ოდიდგან მოდგამდა ნიჭი რწმენისა.

„საქართველოში ოჯახს, ოდიდგან
სიხარულს გვრიდა გაჩენა ბიჭის,
რადგან მის მიწას, განსაცდელი მუდამ უცდიდა...
სამშობლოსათვის თავდადების რწმენა და ნიჭი,
გამოჰყვა ქართველს
დედის მუცლიდან“.

მართებულად ბრძანებს მწერალი და დრამატურგი ტატა დიოსკურელი: „...სამეგრელოს ერთად უდგას კრწანისი და წიწამური“ (ვაჟა ეგრისელი) ...დრო მოვა და ჩვენი მტერი ალგეთის ბოკვერებს ერთ ლუკმადაც არ ეყოფათ! დაე, გაიგოს მტერმა, სანამ ისმის ქართული სიტყვა, სანამ ფეთქავს თუნდაც ერთი ქართველის გული, ჩვენი კოლხეთი – მხარე სილამაზისა, ფაცხა „მეგრული“, საბედნიეროდ ისევ იდგმება ფაზისთან“.

„ეს ელვა კი არა,
 არის ძახილი –
 ხმალშემართული ჩვენი წანაპრის.
 – სატანამ ხელი საქართველოს
 ისევ დარია!
 პატარა კახი –
 მოვა ირაკლი,
 და ვით შეახსნა,
 კვლავ შეაბამს კარებს
 დარიალს!.

აფხაზეთისადმი მიძღვნილი ვაჟა ეგრისელის ლექსები გულის ჭრილობიდან ამოზრდილი ყვაავილივით სევდიანი და ჰაეროვანია. მისი პოეზია ხომ ემოციურობის გამოსატვის სწორუპოვარი ფორმაა და მის ინდივიდუალურ სახეს დროის ამოცანები განსაზღვრავენ. და იმისათვის, რომ მშვენიერ ფორმაში გამოხატო კრიტიკული აზრი, გასაქანი მისცე დიდაქტიკურ იდეას, გამოადვიდო მშობელი ერის მთვლემარე თვითშეგნება, საჭიროა ძლიერი ნებისყოფა, საკუთარ გულში ურყევი რწმენა, რწმენა და ნებისყოფა ყველაფერს რომ ამარცხებს, საჭიროა მძაფრი და ხანგრძლივი კონფლიქტი, ბუნებრივ, ღვთით ბოძებულ შინაგან მრწამსს და ვალდებულებებს შორის. რა ორიგინალურადაა გამოვლენილი ეს კონფლიქტი ვაჟა ეგრისელში.

პოეტს ეამაყება „ოქროვანი საუკუნის – მეტორ-
მეტის“ გახსენება და მღუღარე ცრემლებით ტირის
დღევანდელი ღალატის, გაუტანლობის გამო. პოეტი
მისთვის ჩვეული გულგაუტეხლობით და ოპტიმიზ-
მით, მაგრამ მწარე სინამდვილის მოლოდინით ათ-
როთლებული წერს ასეთ სტრიქონებს:

„ მესიზმრა: ცეცხლი ეკიდა,
სადღაც ვიღაცის კერიას.
ვფიქრობდი ცისქვეშ ქვეყანა,
ერთია, განა ორია.
ვაჰ! თუ იქ ჩემიც ვრია!
სულ მტრისას,
ჯა-ქვა – ბორიას.
სამშობლოვ! ჯვარი გწერია“.

ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში ხან მხატვრულად
მოაზროვნე ფილოსოფოსი, ადამიანის სულიერი სამ-
ყაროს მბრძანებელი და წინასწარმეტყველი გზიბ-
ლავეს, ხან ჰუმანიზმის მქადაგებელი, კაცობრიობის
დიდი ტრიბუნი, ამაღლებულისა და გმირულის, მშვე-
ნიერების მგზნებარე თაყვანისმცემელი, ხან კიდევ
აბოპოქრებული ენერგია, საოცარი ძალა, ის ძალა,
რომელიც თოვლიან და ხავსიან კლდეების წვენით
და ხალასით ავსებს იებისა და ენძელების ფესვებს,
ცეცხლებით აბრდღვიალებს ბროწეულებსა და ატ-
მებს. შესაძლებლობას აძლევს გადარჩეს, ამიტომაც

ევედრება უფალს მამულის კეთილდღეობას და შეს-
თხოვს, „დატოვოს ასე, საქართველოს ცის მაცქერა-
ლი“.

„ოქროცურვილი ვარსკვლავებით
ადიდებული,
ღამის ნაპირზე კვლავ გადმოქუსს
მთვარის ჩქერალი,
ვეღარ აკავენს უსამანო სივრცის
კედლები.
და ღმერთო ჩემო!
გეაჯები
და გევედრები
დამტოვე ასე
საქართველოს ცის მაცქერალი“.

ღალატით აღშფოთებულ პოეტს უმკაცრესი გა-
ნაჩენი გამოაქვს მოღალატეთათვის. პოეტი თითქოს
გუთომისნურად გრძნობს, რომ გაიყიდება სამაჩაბ-
ლოც და აფხაზეთიც და წუხს და შფოთავს მოსა-
ლოდნელი უბედურების გამო:

„რომ ვითვლით მძვინვარ
ათასწლეულებს,
მტერს ავიწყდება
ჩვენი ასაკი
და სურს დაგეჩაგროს.“

ეკ, აფხაზეთი და სამაჩაბლო,
ჩვენთვის ეს არის ხიროსიმა
და ნაგასაკი“.

საგულისხმოა ის, რომ მოვლენების გაცნობიერების სფეროში შემოქმედის თვალსაწიერი კოსმიურ მასშტაბებს იძენს და ბუნებრივად ხდება მის პოეტურ „მე“-ს მთლიან სამყაროში გარდასახვა. პოეტის ფანტაზია უნაპიროა, სამანი არა აქვს, მის მხატვრულ წარმოსახვის თვალს ფარდად ეღობება მხოლოდ ერთი ცნება – საქართველო, საქართველო ერთიანი, აღორძინებული და გამთლიანებული.

დაბეჭდით შემოძლია ვთქვა, ვისაც დღეს სრული მორალური უფლება აქვს პოეტური სიტყვა უთხრას ქართველ ხალხს, ეკუთვნის ვაჟა ეგრისელს. რა დიდებული მოწოდებაა:

„კუხმობ წინაპრებს –
მტრის დამჯაყელებს
ამაყ თორელებს...
ზვიად ჯაყელებს...
ჯაგუ ეგრისელს... მხეიძეებს...
და გაფრინდაულს.
და... ქართულ სიტყვას
ყალყზე ვაყენებ
ვით პეტრე დიდი
თავის ბედაურს“.

ვაჟა ეგრისელის პატრიოტული ლირიკის ძირითადი ნაკადი ისტორიული წარსულით საზრდოობს, რათა გარდასულ უამთა გმირული ფურცლებით დაამშვიდოს შემზარავი აწმყოთ თავზარდაცემული ქართველი.

ვაჟა ეგრისელს უყვარს საოცრად ფანტასტიური ამბავის, მოვლენის წარმოდგენა, ფაქიზად ეხება ადამიანის სულის სიმებს და მკითხველიც უყოყმანოდ ენდობა მის მიერ წარმოსახულ სურათს ფსიქოლოგიური ჭეშმარიტების გამო, იმიტომ რომ ფხიზელი რეალისტია და ჭეშმარიტი დიაგნოსტიკოსი:

„კოჭებამდე ძაძებიანს
და ყორნისფერ თავშალიანს
ვხედავ: სხვის მკვდარს რომ დასტირი
ვით შენიანს.

დედა! –
შენი თვალების ზღვა დამშრალია,
დასადვრელი ცრემლი აღარ შერჩენია“.

ლექსი დაწერილია ათას ცხრაას ოთხმოცდაცამეტ წელს. („წალენჯიხა – 93“). ამ ლექსმა ცნობილი ბალადა „ლექსი ვეფხისა და მოყმისა“ გამახსენა და რაღაც ტკბილი გრძნობა იწვევს აღტაცებულ ჟღერას ჩემს გულში, სინათლის მშობლიური ძალა, სიცოცხლე რომ მანუქა და ჩემს კვნესას უერთებ გაპარტახებული აფხაზეთის სოფლებისა და ქალაქე-

ბის მკვიდრთ, ცრემლი მერევა ჩაბნელებული, გაციე-
ბული, უკაცური ოჯახების ხილვის გამო, ვნატრობ
უდრუბლო ცას, უშფოთველ ცხოვრების ყველა მოდ-
გმისათვის: „ვხედავ სხვის მკვდარს რომ დასტირი,
ვით შენიანს დედა“ – ამბობს პოეტი და გვარწმუ-
ნებს იმ ჭეშმარიტებაში, რომ ქართველი დედა
სხვაგვარად ვერ მოიქცევა. ის ხომ იმ ხალხის აღ-
ზრდილი და აღმზრდელია, რომელიც მოძმისათვის
ნასროლ ტყვიას თავის მკერდს აგებებდა.

მეტად შთამბეჭდავია ლექსი „აფხაზეთზე“. რა
მართებულად ბრძანებს სულხან ჟორდანი: „დიდ ხე-
ლოვანი პოეზიას იქ ხედავს, სადაც სიცოცხლეა“. ვა-
ჟა ვერისელის ქრისტე-კაცობაზე პრეტენზია შეიძლე-
ბა აიხსნას წმინდა-მორალურ-ზნეობრივი თვალსაზრი-
სით. ამ წარმოსახვას ასაზრდოებს იმის შეგნება, რომ
პოეტი, რომელიც გასხივოსნებულია ღვთიური შთ-
აგონებით მოწოდებულია უპირველეს ყოვლისა ადამი-
ანთა მორალურ ზნეობრივი განწმენდისათვის. ამიტო-
მაც მოურიდებლად კიცხავს და აშიშვლებს არსე-
ბულ უსახურ სინამდვილეს და ქება-დიდებას უძღვნის
საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის
ბრძოლაში დაღუპულ ქართველ ჭაბუკებს:

„ბიჭებო!

ბიჭებო!

მიგყვებათ

სამშობლოს ცრემლი და გოდება,

წახვედით მირონით განბანილნი.
გახურავთ სხვადასხვა ფერის
ლოდები –
ნაჭრებისგან შეკერილ საბანივით“.

პოეტის თვალწინ ბედნიერების პლანეტა ფერ-
მკრთალ კუნძულებად დაშლილა და უიმედოა გაურ-
კვევლობის ბურუსში მიმავალთა გული და გონება,
რადგან მწარეა თანამედროვე სინამდვილე, სიმარ-
თლე ფეხქვეშ ითელება, სიხარულს ფრთები დაემ-
სხვრა. ძნელია, ძნელი, საბედისწერო ფათერაკებით
დანადმულ გზაზე სიარული. პოეტის მძაფრი სურვი-
ლია სიკვდილს გამოსტაცოს ასოცი წლის აფხაზი
ბერიკაცი, ამისთვის კი საჭიროა გამშველბელი:

აჰა, ასოცი წელი გავიდა,
სიცოცხლესა და აფხაზ ბერიკაცს,
ერთმანეთი რომ ჰყავთ ჩაბლუჯული.
ისმის მუქარა...
და ვედრება.
ისმის ჩურჩული...
არ ჩანს სიკვდილი ბრმა და ურჯულო,
რომ ხელი სტაცოს
და გააშველოს.

და მაინც, პოეტს სჯერა ნათელი მომავლის, მის
ლექსებს ხომ ციციანათელასავით შინაგანი, თავისი

ნათება აქვს. მისი ლექსის სხივი ქართველი კაცის გულის ყველა კუნჭულში შეაღწევს, ყველაფერში გაატანს და ყოველივეს გააცისკროვნებს. სამშობლო ქვეყნის დიადი მომავლის რწმენითაა აღვსილი და აგერ, ჰოი საოცრებაე:

„ღამეს მზე მოჰყავს ატაცებული,
ვით ყრმა იესო ქალწულ მა-
რიამს,

და ვით ნათელი მომავალ დღეთა –
ქართული ციდან მირონი წვეთავს,
წვეთავს იმედიც და მიხარია!

პოეტი ელოდება იმ მზეს, რომელიც ჩვენი სამშობლოს მთებიდან ამოდის და ერის ერთად გადაწული გულებიდან რომ იბადება მხოლოდ.

პოეტი, თავისი ეპოქის, დროის სათქმელს ამბობს განსხვავებული ინტონაციით, სტილით და უნებურად გახსენდება: „დაუდგარი ფიქრთა ფრთებით ვაჟა ეგრისელმა: ქართველთა, კახელთა, სვანთა, მეგრელთა, მესხთა, აფხაზთა, გურუელთა, იმერელთა, რაჭველთა, ხევსურთა, აჭარელთა, თუშთა, მოხვევთა – ერთიანი, განუყოფელი საქართველოს პოეტური ხიბლი შექმნა თავის ბრწყინვალე პოეზიაში“.

ვაჟა ეგრისელს კარგადა აქვს გაცნობიერებული, რომ საქართველოს გარეშე მტერი ვერას უზამდა, თუ არა ეს დაუძლეველი გრძნობა ურთიერთშუღლი-

სა და გაუტანლობის, მწარე ისტორიულმა სინამდვილემ არაერთგზის ათქმევინა პოეტს ამდაგვარი საყვედური:

„ქართველს არასდროს არ ჰქონია
თავზე საყრელად,
მაგრამ ო, ახლა,
სიყვარული უფრო გაძვირდა,
რომლის გაცემას სხვებისთვისაც
არ ვიზარებდით
დღეს,
ძმათა ნაგებ რწმენის ტაძრიდან
შიშს და სიძულვილს რეკენ
ზარები“.

ციალა მუსხია

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, აფხაზეთის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი.

*ნაწევები წიგნიდან – სასწაული და ფანტაზია
(ფიქრები ვაჟა ვერისელის პოეზიაზე)*

გავრძელება შემდეგ ტომში

ენგური და მანგანა

როცა შექმნა უფალმა,
მთვარე – “ა”-ს და
მზე – კი “ი”-ს
და კოლხეთს¹ მიამგვანა.
ხვინა-ხვინა ვარსკვლავებს ამბობს
ცა-ოქროპირი.
მთიდან ამას მოყვირის –
ენგურიც და მანგანაც.

1962

კოლხაა თუ ხეთია

გზებით პრეისტორიის –
არ ვეშვები ხეტიალს.

ბრუნავს უამთა მორევი.

კოლხაა თუ ხეთია,

ერთი არა,

ორივე,

ჩემთვის ჯოჯოხეთია.

1961

მე, ჩემი თავი მენანება,
რადგანაც უფლის რისხვად დატეხილ,
ველარ გავუძლებ მე გენიას.
ამდენ სიხარულს, სიყვარულის ამდენ
წამებას.
ცეცხლსა და მახვილს...
და გეჰენიას.

1971

იდუმალ სამყაროს წარღვნამდელს,
ჩემი წინაპრები რომ ნაღმავდნენ –
მითებით და ლეგენდებით, –
მიღმა რვა ათასწლეულის,
ვით რიფებს, დღეს იმათ ვედები
და დავალ კოლხეთით სნეული.

1959

ზღვას ბანჯგელიანი ხელები,
გულზე კვლავ დაუკრეფია
და ეფინება მთვარის არილი.
ნაპირს უხდება მოქათქათე
ქაფის ქამარი,
ერთი ტალღა კი ქედდარეკილ
ნიშა-ხარივით,
ლოდს ისე ლოკავს, როგორც ქვამარილს.

1966

ჩვენ, ვითარცა ყარაჩოღულს,
სიყვარული ოქროს ქამრად
და სატევრად უნდა გვერტყას,
სანამ უამი ყოფნის ხიდან –
კაკალივით ჩამოგვებერტყავს.

1998

სტიქე და ჯეონი

ცისქვეშ ვერ ვპოვეთ თავშესაფარი,
თუმცა არყოფნას

დიდხანს ვეომეთ.

ყოფნის ნაპირზე ვსხედვართ ისევ

უსახლკარონი.

და სტიქსეც¹ მიდის, როგორც ჯეონი²,

მიაპობს ტალღებს და

ძახილი გვესმის ქარონის.³

1960

1 - სტიქსე - მიწისქვეშეთის მდინარე

2 - ჯეონი - სამოთხის მდინარე

3 - ქარონი - მენავე, რომელსაც სტიქსეზე გადაჰყავს
მიცვალებულთა სულები

მამულის სიყვარულში გაპარულნი,
მე ვიცი სამთხეში
ვინც არიან,
კუპრში მყოფთ ეწვით ღაწვი წყლულით.
ცა – მოკრიახე ციცარია,
მნათთა სისხლის წვეთებით
დაწინწკლული.

1978

აღვა და ომება

მიტოვებული ტაძრის კედლიდან,
არყოფნას უღრენენ –
ფრთიანი ლომები
და ლოცვა მოისმის ცამეტი
ასურის.
ღექსია შენი ალფაც და ომეგაც –
დასაბამი და დასასრული.

2000

წარსულიდან ვიღაც ყივის:
– სამეგრელოს ისტორიას,
წირსფალცალო მუკუხეთო.¹
მე წამი არ მიცხოვრია –
უპონტოდ და
უკოლხეთოდ.

1997

1 – ჭირისუფალივით უსხედართო – (მეგრ)

ისე აწყდება ნაპირს ტალღები,
თითქოს მითრიდატ პონტოელის
ლაშქარია და
სურს ააოხროს ჩემი ხორგა და
ქარიატა,
მაგრამ დამბეების კარს ვერ აღებენ.
რომ ქრის, წარსულის ზღვის ქარია და
მოაქვს სურნელი –
ძველი კოლხური ოქროს ბაღების.

1970

ნირს ვერ შეუცვლის ყოფნა,
არყოფნას
და ვედარ გაჭრის “ვალეტი” “ღამას”
(ამ ამოცანას მეც ავხსნი მარტივს).
მეც გულის ჯიბით, ვითარცა კარტი,
სიცოცხლე არა,
სიკვდილი დამაქვს.

2004

თეთრწვერიანი კლდე იალებს სახედ
ბეთქილის
და ეს ჩანჩქერი თმებს რომ იშლის,
თითქოს დალია –
ოჩოკოჩისგან ძილდამფრთხალი და
ნაწვალები.
და რომ დაგვცქერის ცა –
უფალია,
მირიად მნათთა მოწვალე და
მშვიდი თვალეებით.

1978

ტაღლების ჩქამი
თვალცრემლიან ნაპირს ეფარვის,
თოლიები კი თეთრი ფრთებით თოვვენ
მოწყენას.

ცა თმას ივარცხნის ცისარტყელას
ფერად თითებით.

მე შორეული მოგონების
ნელ ცეცხლზე ვთბები
და ვხედავ: ქარის გალობაზე
ამაღლდნენ ზღვები,
და ცივ ლაჟვარდში
წვიმის სველი ხმები ინთება.

1964

არმაზი

ლაჟვარდოვან ფსკერს ვუჭვრებ
წარსულის...

იყო წარსული, –

ჩანს ყველაფრიდან...

საუკუნებს ფარ-შუბები ჰკიდია ხშირი...
დროის ჰამაკში

მთვარესავით

წევს სერაფიტა,

დაჰყურებს ღამე, შუბლშეკრული

პიტიახშივით.

1971

მომეჩვენება

მომეჩვენება, რომ შემძულდი
და დამავიწყდი,
გადამავიწყდა
ის ცრემლებიც,
რაც რომ გადინე,
მაგრამ იმწამსვე,
წარსულ დღეთა ცისფერ ბილიკით
ჩამობრძანდება სინამდვილე
და შემახსენებს,
რომ ყველაფერი არის პირიქით.

1963

მამის საფლავზე

როცა დუმილის გზებით ჩაეუვლი
ლოდებს...

(სიკვდილზე უამური ფიქრიც არა ღირს)

ასე მგონია:

მამის საფლავზე

მამის წვერივით ამოსული ლბილი

ბალახი

მთხოვს მოფერებას.

1965

ჯოხს დაყრდნობილი მოდის სიბერე
და წყველა-კრულვით მოჰყვებიან
მშიშარა წლები.

სიცოცხლედ შიშობს,
ღამეები სიბნელეს ყეფენ,
და მზეც კანკალებს...
და სივრცეს ჩხვერს, როგორც
ღვინია.

სიკვდილი?

სიკვდილი არის ამქვეყნის ღმერთი და
მეფე,
სიკვდილს არვისი და არაფრის არ
ეშინია.

1985

აღუბლის ტოტი

ზამთრის ნაკვალევს მისდევს აპრილი.

სერავს ტრამალებს,

ტუნდრებს, ტაიგებს...

ტყეში გაზაფხულს გაჰკივის ჭოტი.

მიწას სტკივა და...

მიწის გარდა

ვერვინ გაიგებს

კენესას თოვლისგან ჩამოტეხილ

აღუბლის ტოტის.

1967

ვარსკვლავითი

დაბადებიდან მიხმობს ზესკნელი,
ზეცა ზღვაა და

გზას მივიკვლევ
მთვარის საჭეთი.

რეკენ სიშორის ცივი ზარები...

ვარსკვლავითი კი –
ბაჯადლო არის ნაჭედი –
ბექა და ბეშქენ ოპიზარების.

1978

ყალბზე მდგარი და ფაფარაშლილი,
ჩემი დღეები

ველურ ჭიხვინით

გადიქროლებენ ჩემს სიცოცხლეს
ურა ცხენებად.

და... მე

წკვარამში გაკლავნილი
ელვის ბილიკი
მარადიულ გზად მომეჩვენება.

1973

ჩემი სურვილი

მე ისევ ვდარდობ დედამიწას –
მოქსოვილს გზებით,

და ისევ ისე,
სიმაღლის და სიცოცხლის
მჯერა.

ჩემი სურვილი
კვლავ ზის რწმენის
ღამაზ ბუდეში,
იუმბლება და ეზრდება ფრთები
და შორს გასაფრენ სივრცეებს
ზვერავს.

1966

ჩამოდის ღამე

მიმწუხრის ბაღში ფოთოლ-ფოთოლ
ჩამოდის ღამე,

ისმის შრიალი

გაზაფხულის

ფერადი კაბის,

სიმწვანეს იცვამს ჩემი მამული.

მნათობთა ცეცხლზე (შუქით სავსე)

დუღს მთვარის ქვაბი,

ოდნავ წახრილი

და შეკვამლული.

1961

ზღვა აქვე, –
კარის მეზობლად სახლობს,
სულს ლოცვად
ხშირად აღავლენს ცაში.
მერე ნაპირთან დადლილ ზვირთთა
ისმის ნადური...
და ნავში ჟონავს წუხილი მლაშე
თვალბნელი ღამის
და მეზადურის.

1960

მთვარე

დედამიწაზე, ვითარცა ვარცლზე
ქინქლებად ყრია

წუთი და წამი.

სადღაც მამალი მზეს უყივის უკვე
მეათედ

ჭრიალ-ჭრიალით,

ვარსკვლავებით დახუნძლულ ღამეს
კვლავ ცალუღელა მთვარე მიათრევს.

1965

პატარა ჩიტი

ჰოი, წმინდაო,
დაფიონის შუქით შემკული
ჩემი დღეები,
სიხუმეში რომელიც იღტვის –
ხელში მიჭირავს ცისარტყელას
ფერადი კულით.
და სიყვარული –
მგალობელი პატარა ჩიტი,
ჩემი სიმღერის მაღალ ტოტზე იკეთებს
ბუდეს.

1962

ზღვამ იგალობა ქარში მწუხრის
საგალობელი
და ჩამორეკა სიმყუდროვის
ზარები ცივი.

ციდან თოკით ჩამოჰკიდა
ყვილი ყანჩამ.

აიმღვრა სივრცე,
შეღამებას თოლია კივის,
დასატირებლად ცა ღრუბლებს დარჩათ.

1957

პარძია

ცეცხლის მახვილით
საქართველოს მოკლეს
წარსული
მტრებმა?
და მერე თითო ნაჭერი
დარჩა ხალიფას,
შაჰსა და სულთანს?
მაშ,
რად მოისმის წარსულიდან ხმები
საჭრეთლის?
ქვის ტალანებში რად საღბუნობს
წარსულის სუნთქვა.

1965

წამოიმართნენ მთები

წამოიმართნენ მთები – სამეგრელოს და
ურთის

და ვხედავ: მყინვარს თოვლის
თეთრი ხელები უთრთის.

დავალ...

მამულში ვეძებ,
ველარ ვპოულობ ვერსად, –
სხვა აჯამეთის ტყეს და,
იებით მყვირალ ფერსათს.

1971

ნაკადული

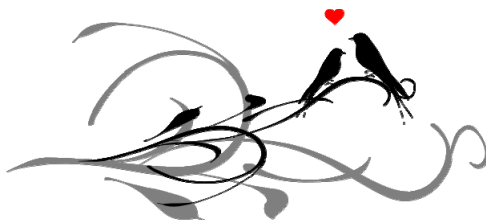
ცის აივანზე გადმომდგარი მზე პირს
იბანდა,
სიმაღლეს ვსვამდი
თხის ყანწივით მოხრილ ბილიკით.
მთით ნაკადული ჩამორბოდა შიშველ-
ტიტველი,
თითქოს მეძახდა:
მოდი,
მიშველე!..
გამახსენდა და...
აქვითინდა ჩემი ბავშვობა.

1959

ტაღლები მშიერ ავაზებივით
სანაპიროზე
ჩემს ნაკვალევს
ჩუმაღ ყნოსავენ,
მერე მოდიან გრიგალები და ხარხარებენ...
ეს დღისით,
მაგრამ, როცა ღამეა,
დარდით მოსილი ჩემი ზღვები,
როგორც ხარები,
უკან მომღვევენ...
და მომბლავიან...

1961

შუბლშეჭმუხნილი იდუმალების
და სივრცეების

მბაფრი წყურვილი
დამფრთხალ დამეებს თვალწინ
მიღრღნიდა,
აქუცმაცებდა მზესუმზირებად,
ჩემი სევდაა

ის ვარსკვლავი –
ცათა სიღრმიდან
გათენებამდე რომ იმზირება.

1966

ყივის მამალი

ომების კვამლით გადახურულ
ასწლეულების

ხეივნის ჩრდილქვეშ –
რა უდარდელად ჩასძინებია
გლეხკაცს ჯაღაბით,
სარდალს ამალით,
და ჟამს ცისკრისას,
დაღლილები რომ გაადვიდოს, –
მილიონი წლის უღრანიდან ყივის მამალი.

1979

გამოიღვიძებს უდაბნოს ქარი
და ფრთებით დაფშვნის
ბრინჯაოს კლდეებს,
რომ ფიქრთა ქროლვას
მეტი მზე და
ნათელი მისცეს.
მილიარდი წლის უღრანიდან
გამოვა მთვარე
და კვლავ იდარდებს
ვარსკვლავებით დაცხრილულ სივრცეს.

1970

დღისით და ღამით აღარ ისვენებს,
ხეს სიცოცხლისას
მწუხარების უსვამს შალაშინს
გარდაუვალის გარდუვალობა
და მაინც სადღაც,
სიყვარულის ისმის გალობა
დარდით გაფოთლილ ღამის ჭკალაში.

1966

ბალახის ფოთლები

ნუთუ ღამეა და მე და შენ მარტოკა
დავრჩით.

უოლტ უიტმენი.

ახლა ღამეა და მე და შენ მარტოკა
დავრჩით,
ჩაგცქერი ისე, ვით მდინარეს
დაღლილი წერო,
და ჩვენ თანდათან ვხდებით მოყვრები.
დიდი ხნის მერე ჭმუნვით ამბობ, ვითარცა
ჰერმეს:

“აწი ვეწვევი ზეციურ სფეროს,
დრო მოვა, ყველა თან გამოძეგებით”.

ახლა ღამეა...

შენი სუნთქვა მიჭირავს ხელში
და თეთრ საწოლზე
და ფიქრებზე გულადმა ვწევარ.

ახლა ღამეა,
მომწყვდეული წიგნში ზღვა ხვნეშის,
ისმის ანძების ჭრიალი და ტალღების
რწევა...

1971

თითქოს კართან მდგარ ალვის ხეზე
დაამყნეს მოვარე, –
ფეხს აღარ იცვლის
და დილამდე მიჭვრეტს საამოდ...

1978

სურო

ქონგურით ხერხენ ციხეები
საუკუნეებს...
ომებში ბევრი ციხე მოჰკლეს,
ბევრმა იცოცხლა
და მტერთა ჩვენთა მზერა მოისრა.
და ახლა ციხის კედელზე რომ
სურო მიცოცავს,
სურო კი არა,
სული არის მეციხოვნისა.

1970

წუთისოფელი

ქალაქს წასული ცოტა ხნის უკან,
დავბრუნდი სოფლად მხიარული
და მიხარია.

ეუხმობ მეზობლებს: –

ივანე, ლუკა, ძაკა,

გაგია და კესარია,

სად ხართ!..

?!..

ქვითინებს უპატრონო ეზო და შუკა:

აქ იყვნენ...

ახლა აღარ არიან...

1968

ბებრის ციხე

აწმყოს და წარსულს დაბჯენია,
როგორც ყავარჯნებს,
დაღამებია თვალები

ორბის

და ბრმა თვალებით გზას
გაჰყურებს...

თუმც არვის ელის.

გამხმარი სურო მის მკერდზე
მოჰგავს

ნაწერს ძველთაძველს

გაკრული ხელით.

1971

რიონის პირას

ღამურას ფრთიდან
გამოფრინდა ყირმიზა ბინდი
და ორშაბათის შესახვედრად წავიდა
კვირა
და ხმის გამცემი არავინ

არ ჩანს.

მხოლოდ შორს სადღაც,
რაიონის პირას –

კვლავ ერთადერთი ანთია ყანჩა.

1978

ნოქტიურნი

ენთება... ქრება..

მოკვდავების ბედის ვარსკვლავი,
ომები...

ცეცხლი...

ქვა არ რჩება მარადის ქვაზე...

დედამიწას კი ღვიძლ დედასავით

თოთო სიცოცხლე შეუსვამს მხარზე

და გზას მიჰყვება მარადისობის.

1978

ნაციხარი

ცა იღრუბლება ჩემი წუხილით,
ვზივარ ცივ ქვაზე
და არავის არ ველოდები,
არც მეციხოვნეს, აღარც ღაშქარს,
და არც ქვით-ხუროს.

მე ახლა მხოლოდ

მომხდურისგან

ნატყორცნ ლოდებით –
ქართლის აგბედით წარსულს
ვკითხულობ.

1969

მამლის ყივილით იბზარება ღამის
კედელი
და ჰა,

საცაა ჩამომექცევა...

წახველ...

მომწყურდი!

და სიშორეს გზები გმინავენ...

მოგონებები –

წეროებივით

ყელგაწვდილები – მოგვივიან...

და მოფრინავენ.

1971

კრწანისი

შუადამისას წამოდგება ღანდი
სამასი

ნაომარ ველზე
და დიღამდე დაიარება...
და ხევსურივით ასგან ნახმლეც სახეს
თბილისის.
დღესაც ატყვია კრწანისი, როგორც
ყველაზე დიდი ნაიარევი.

1966

შეცარი შეღამება

შიშველი ელვით და სიმყუდროვით –
ფერმკრთალი სივრცე

წუსს განგმირული
და ცრის სიჩუმეს ბნელში
მღვრიე ცა.

ცოტათი აღრე,

ჩემთან ერთად თვალი მიღულა
დღემ... და

ხვალისთვის ფიქრებს მიეცა.

1965

საუკუნენი

სარკოფაგიდან წამომდგარან
საუკუნენი
ცივი სიჩუმის ზარით
და ბუკით,
და დაგიწყების ქონგურებზე დააბიჯებენ.
მეციხოვნეებს უყვიან...
და უკვირთ, უკვირთ,
რომ აღარ სჩანან
ციხისმცველი კარგი ბიჭები.

1971

სათაფლია

ვალეიებ მძინარ ათასწლეულებს –
ლეგენდები რომ

უდევთ სასთუმლად.

სათაფლია კი

სიცხადეში წვეთავს თაფლივით.

დამე ბნელს მოსთქვამს ზარით –

მოზარის,

და ჰა, ცისკრისას,

სტრიქონებში შემოვიტყუე

ვეება ხსოვნა დინოზავრების.

1978

ტყის იდილია

მიმწუხრის პირზე

აღარ ისმის ხეთა გალობა,
ვით სამლოცველო, ტყე დამხობილა,
აღარსად ბრწყინავს მარის ვარსკელაგად
კურკანტელების მწიფე კუმპალი.
და სულთმობრძავი ნაკადულის

ციცქნა საფლავთან
ვღგაეარ, ვითარცა გუელდამწვარი
ჭირისუფალი.

1974

არაგვისპირას

ცა ხამუშ-ხამუშ ზამთარს იცოხნის,
წუხან ხევები

ქარებისგან გადაბელილი
კისერზე დადგმულ ზვაგების უღელს,
არაგვისპირას გაწოლილა მთა

ძუ მგელივით

და ბარს მშიერი
თოვლის თეთრი

კბილებით უღრენს.

1970

მიწა ღმერთია

მიწა ღმერთია

მოხუცი და გაუპარსავი,

ჩვენს დიდ ოცნებებს

აკვანს რომ ურწევს,

გაჩენის დღიდან მტირალი ცა,

მტირალ ყმასავით,

ღრუბლების ჩვრებში შეხვეული

კალთაში უწევს.

1965

მზე

ამქვეყნიური სიაგარგე,
სიკვილ-სიცოცხლე
აღმოსავლიდან დასავლით
ზიდა

და ჩაიძირა სიხუმეში.

იგი დღის დამლევს,
განთიადამდე ნელა-ნელა,
სომალდივით ამოქვთ ზღვიდან
ყვილის გრძელი თოკებით
მამლებს.

1971

შენდობას ვითხოვ,
თუ შემშლია ალილუია,
თუ ზოგჯერ ლოცვის თეთრ უღელში
ვარ შესაბმელი
და მოსვლის დღიდან, შენს სახებას
ჩემად რომ ვხატავ,
თავზე თუ მხურავს შენეული ეს
კრეტსაბმელი,
შენი ბრალია,
რად შემქმენი, ღმერთო, შენს ხატად.

1974

ზიხარ მოწყენის შიშველ ნაპირთან,
აღბატროსივით ფრთებს შლის ფიქრები
და მიფრინავენ მაღლა,

სულ მაღლა...

ირგვლივ ყოველი იღუმალი

ხმებით მოცულა.

“თუ ჩემი ნავი აღელვებს ტაღლას,
მაგ ნაპირისკენ

არ გამოვცურავ”.

1967

ისევ

ისევ ციმციმებს ლურჯი სანთური –
სიკეთის, მადლის,
სიყვარულის და

სიძულვილის,

ისევ გრძელდება საწუთროს და
ბედის ტრიალი.

და ფრთამოტეხილ, ყანჩასავით –
ჩემი სურვილი

ცას გაჰყურებს და...

ისევ წრიალებს.

1971

მოთმენა

ჩემს იმედთან გზებს
და ბილიკებს
უიმედობის შავ გორგალზე ისევ ართავენ –
ფარისეველნი...

და პირმოთენნი...

და მსურს ვიყვირო:

არც ღმერთია!

არც სამართალი!

მაგრამ, მოდის და თითებს ტუნზე

მადებს – მოთმენა.

1973

კვლავ კვალში მიდვას, რქები აქვს ვერძის
და ტახის ეშვი.
და... მოსვლის დღიდან მეძებს და მეძებს
ნადირს გეშით.

1989

ჰყივის სიცოცხლე...

და ჩემი ფიქრი,

კვლავ მიუყვება

ვარსკვლავების

ყვითელ ქვაფენილს

და გზად აწყდება უკვე მესხედ,

ღამის მიღმიდან გამონაფრენი:

მთათა გალობა,

ზღვათა სევდა,

მიწის გნიასი.

1984

ბედის ვარსკვლავი

ყოფნა-არყოფნის შუა პარალელს
მუდამ ვავლებდი...

ხმები, ვით ადრე,
მიიღტვიან აღმოსავლეთით.
მაგრამ, შენ, ჰეი!

ბედი ხარ, თუ
ბედის ვარსკვლავი,
დღითიდღე მიხვალ სადღაც, დასავლით.

1970

ასე მამყოფე

მოფრინდებიან ოცნებათა ფარშევანგები,
ფრთებდახუნძლულნი
იმედების ტკბილი ნაყოფით;
მაგრამ, ო, ზოგჯერ,
გაიელვებს ფიქრი უშუური...
გემუდარები,
სიკვდილამდე ასე მამყოფე –
შენი ღამაზი სიყვარულის
ფრთებს შეყუჟული.

1978

სოფელში

სილურჯესა და სიანკარეს წუხს
 ხობისწყალი
 და მთების დარდებს
 ზღვისკენ მიათრევს...
 მწუხრი შორს ჩანდა.
 მაგრამ მაინც
 უცებ შებინდდა.
 და აი, ახლა,
 ციციანათელას დაჭრილ ფრთებიდან
 წვეთავს და წვეთავს ლურჯი სინათლე.

1964

ედელვასი

დარეკა უამმა, –
შეეპარათ ქედებს ჭაღარა,
 დღეებმა თავი
საკუთარი
 აღარ დაინდეს...
ცამ მოიწეინა... და წაერთვათ
 მინდვრებს ხალისი.
მთებმა კი ღამით აჯანყებულ
 მკერდზე დაინთეს
თოვლი და... თეთრი ედელვასი.

1959

არ ვხედავ,
მაგრამ ჩემი სიყრმე ვიცი,
თან დამდეგს,
არ ვისმენ, მაგრამ
სიყვარულის გუგუნებს ოხვრა.
ვხედავ ტყუპისცალს –
ტირილს და სიცილს;
ვხედავ ფიქრიდან
ჩემს სიბერეს,
მთლად წელში მოხრილს,
რომელიც ძელქვის მაღალ ჯირკვზე
ზის და კვლავ მიცდის.

1981

ზღვა ისევ ბორგავს –
ქარიშხალის ჯვარზე გაკრული.
ჩუმი ბლავილით მშობლიურ მთიდან
მოიზღაზნება მდინარეთა გამხდარი
ჯოგი,

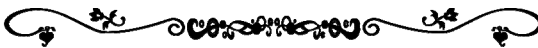
გავცქერი ღელვას...

და მე ღელვის ნელ ცეცხლზე ვთბები.
აფროდიტემ კვლავ

გაშალა თმები

და აჰა, უცებ დაღამდა სივრცე.

1972

წვიმები

დღისით და ღამით კორტნიდნენ სივრცეს
და ზღვის წუხილი დადგეს

ზვინებად,

დავიდარაბით, ცრემლით და შფოთით,
მერე ჩამოსხდნენ ჩიტებივით

სველი წვიმები

და ჩამოტეხეს ცისარტყელას

ფერადი ტოტი.

1952

ჩემი ალუჩა

სიცივის ხელით
ცამ მიწაზე დაამყნო თოვლი,
სიმყუდროვე და სითეთრე ჰყვავის.
და ზამთრის წუხილს თუ გადაურჩა,
სიღურჯეს გაფენს ია და ბაღბა.
და კართან მდგარი

მოჩიტული

ჩემი ალუჩა –

გულამდე ჩაჭრილს ჩაიცვამს კაბას.

1958

დაცლილ ყანწს ჰგავს
მდინარეთა ნაკვაღევი,
 არ სჩანს მთვარე,
არცა მთელი, არც ნალევი.
შორს, მთებს მიღმა ურთაა და დარჩელია.
და შავი ზღვა, ვით ფიალა დასაღევი,
თვითონ ზღვის ღმერთს, –
 პოსეიდონს დარჩენია.

1958

აჰა, ეს ღამეც,
მარადისი, დღეღას მინებდა,
სიხუმის ფსკერზე კრთიან ვარსკვლავნი –
 ჩემი კოლხური ღამის ფესვები.
ფაზისის პირას ლეგენდების იწვის
ზვინები
და მე სიშორით...
 და სინათლით
თვალი მევსება.

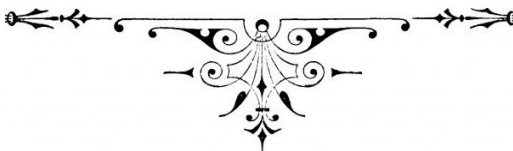
1961

ერთი ტალღა

არაუინ იცის,
ზღვა გულმოსული,
სანაპიროზე ჩამომჯდარ ლოდს
როგორც ედავა,
ან რატომ დუმდა ლოდი,
მისი მონა-მორჩილი?!
და მე ვიხილე ერთი ტალღა
კუდამორჩილი,
ქარს როგორ გაყვა ბნელში
უკან მოუხედავად.

1986

სული

გაქცეულს ამა სოფლიდან,
ვითა ყორანი, მიხსაოდა
ბედი მღევარი...
მაშინ ცოდვა-ბრალს ვინღა განსჯიდა.
კუბო კი არა,
სული ქვეყნად დაუტევარი,
ჩამოასვენეს მაშინ
განჯიდან.

1959

* რამზეს მეორე – (XIII ს. ჩვ.წ. აღ.)

ზღვა

ყულევს ეპარება ნადირივით,
ჩქარია,
და განა მდორეა,
ცბიერიც და თანაც აშარია
ზღვა,
თითქოს რამზეს მეორეა*,
ზვირთები –
მისი ლაშქარია.

1964

მიღმა ათასწლეულთა,
წინაპარი კოლხები –
(სანები და ზანები)
ღმერთს დიდებით მოსავდნენ.
და ისინი პირველი
იყვნენ ქრისტიანები,
ჯერაც ქრისტეს მოსვლამდე.

1964

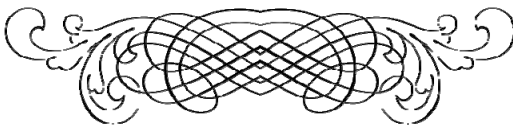

წინაპართა სალოცავი,
კოლხთა ღმერთი არ ჩანს –
ოდო.

მე კი დრო და უამი მირბევს:
ბაბილონის ცასმწვდნენ გოდოლს,
“მამებისგან ნაწერ
კვირბებს*“.

1966

* კვირბი – ტყავზე ნაწერი წიგნი.

მარადისობის ხე

ცაა –

მარადისობის ხე

და ცვივა სიცოცხლის ნამი

(მოკვდავნი ასე რომ ნატრობენ.),

დღის –

დედაქალაქია მზე,

და მთვარე –

ღამის,

იქ ვარსკვლავები და მიცვალებულთა

სულები ბინადრობენ.

1967

შუმერულს და აქადურს

ახლაც ჩემი კოლხი პაპა,

ურთას მთიდან –

ხეთისკენ* –

მორაკრაკე ნაკადულს

ყურს უგდებს და ნათლად

ცნობს:

შუმერულს და აქადურს.

1967

* ხეთა – ანტიკური სოფელი ხობის რაიონში.

სინათლის წლების და ფერების
მოისმის მსხვერვა და
წკრიალი
და შორით დამზერენ ვარსკვლავთა
მწვერვალები:
ცის დახლზე შემომდგარ მთვარის
თეთრ ფიალას, –
აღსავსეს ჩასული მზის
ელვარებით.

1989

ბაღვაშებს და ყაყიტებს

ყველას შიშთეილი* მოგეღით,
ვინც საქართველოს ღამაზ ცას
თავს რომ ყასიღად აფარებთ:
(ღა სამშობლო რომ გაყიღეთ!!!)
შადიმან – ანღუყაფარებს,
ბაღვაშებსა ღა ყაყიტებს.

1995

* შიშთეილი – საბელი, თოკი.

წმინდანები

მწუხრისას სინათლის ზარებს
რეკენ და...

ეს ის ხმებია,
არყოფნის ყინულს რომ აღხობენ.
მთიები –

წმინდანებია,
ცის ტაძარში რომ სახლობენ.

1982

ფრესკებს შეეხიზნები

ელვასავით ფრთასა შლი,
ქუხილივით იზრდები,
შენ ხარ უფლის წინდავი.
კიდევ ცოტა გაძლება
და შენც, როგორც წმინდანი,
ცამდე აწვდილ ტაძრების
ფრესკებს შეეხიზნები.

2004

ვარსკვალვთ ცვენა

ღამემ ჩუმად გადასწია

თეთრი ღრუბლის

თეთრი ფარდა

და ცა დაემსგავსა სცენას.

აღარც თოვდა,

აღარც წვიმდა.

ცისკრისას კი ვარსკვლავები

მეტისმეტად გადამწიფდა

და ღაიწყო დაბლა ცვენა.

1969

ორი სხ030

როს გაშორდა ღამე დღესთან,
თავს დამადგა ტანის რწევით –
ორი სხივის ათინათი.
ერთი მივამსგავსე ნესტანს
და მეორე – თინათინს.

1966

ასფოთოლა

აღარ გინდა ბედი განა?!
საბერძნეთი კი არა და,
 ცისქვეშეთშიც აათროლა:
კოლხურ –
 “კურა – მედიანამ”¹
და მედეას ასფოთოლამ².

1968

1 “კურა – მედიანა” (ბერძ.) – მკურნალობა
2 ასფოთოლა (ბერძ.) (მოლი) მედეას სამკურნალო
ბალახი.

ვარდების სასახლე

მიწისაკენ მიიღტვის –
მნათთა მილიარდები,
რადგან იმათ იციან –
სამოთხეა –
ცხოვრება –
სასახლეში ვარდების.

1969

ქრისტეს ქიტონი

“...მერე ახისთავმა ლაზმა ტანსაცმლის
თავისი წილი (ქიტონი ვ.ე.) მიიტანა
თავის ქალაქ ფუდში, – ეგერთა
დედაქალაქში”.

მიქელ ასური.

ათასი და უფრო მეტის
წლის მერე კვლავ მიაშიტობს
და ვიღაცა სხვაგან ეძებს –
გოლგოთიდან წამოდებულ,
ფუდს¹ მოტანილ ქრისტეს ქიტონს.

1962

1 ფუდი – ფუთი (მეგრ.) ფოთი.

ცა –
უფლის ტაძარია,
ღრუბლები – ბერებია,
ანაფორის კალთებს რომ იშრობენ.
მთიები –
ანგელოზებია,
ფეხს ბანენ მთვარეს –
მარიამ ღვთისმშობელს.

1968

აქციუსი

ღვთისგან მივიწყებული
და უღაბნოდ ქცეული
 ვევიპტე აქციუსმა
(იგივე კოლხმა აქციამ.*)
უკვდავ “ჰელიოპოლისად” –
 მზის ქალაქად აქცია.

1964

* აქციუსი (აქცია) კოლხეთის მითიური მეფის აიეტის
ძმა.

რიწა და ავადჰარა

ეპ,

ვინ იცის,

სიხარულის,

უცებ მოაყვიროს გემმა.

ჩემი გული ავად არის.

მაინც უსმენს მაჯისცემას –

რიწისა და

ავადჰარის.

1994

ჰომეროსი და ბეთჰოვენი

მზისებრ თვალეხილული,

ცისებრ ყურთამსმენელნი,

გულში ჩუმად შესთხოვენ –

ხილვას –

ბრმა ჰომეროსის,

სმენას – ერუ ბეთჰოვენის.

1993

იდუმალებით მოცულ
ზღვის დანისლულ კაპრიზებს,
ადარ უჩანს ბოლო და
ადარ უჩანს სათავე.
და ქარი ყრის ნაპირზე
ზვირთთა მწიფე
თავთავეებს.

1986

ყოფნის მწვანე მინდორზე,
ლამაზი,
ვით პეპელა,
ჩვენი სული ცახცახებს, –
გართულია უზომო კეთილ საქმის
კეთებით.

სანამ კუბოს (სასახლის)
მღუმარე ცხრაკლიტულში
უხმოდ ჩავიკეტებთ.

2006

აიეტის და ფარტაზის

იყვნენ სხვებიც...

მაგრამ დრო-უამს,

სიტყვა შერჩა ორად-ორის,

რომელთ უფლის ნიჭი აზის:

ორი დიდი ორატორის,

“ორი კოლხი ციციერონის” –

აიეტის და ფარტაზის. (VI ს.)

1966

**სვეტიცხოველი, ალავერდი,
სამება**

რწმენის ქვიტკირით ნაგებნი,
ათასწლეულებში გაძლებენ;
წირვით და ლოცვით

ნათღებიან...

და ცისკენ თავაწეული ტაძრები –
უფლისთვის დანთებული

სანთლებია.

2004

ვისაც არ სურს მთის შვილობა,
თავში ქვა და ლოდი იცეს.

შენ კი სულზე მიასწარი
და ვით ვაუამ, დაიფიცე
ოქროს ჯვარზე –
იასნარის.

1964

აიეტილები

“მზე – დედაა ჩემი,
მთვარე – მამაჩემი”.

ჩვენთან იყო ყოველთვის:
ოდოც¹,

ვოისაც²,

ვარადაც³,

ზოგჯერ ბეწვზეც ვეკიდეთ,

მაგრამ ცა გვიფარავდა

კოლხებს –

აიეტილებს⁴.

1966

1, 2, 3 – პრეისტორიულ კოლხთა (ქართველთა)
წარმართული ღვთაებები.
4 აიეტილები – მზისა და მთვარის შვილები.

“ამდამდელი დამო”.

ნეტავი რა აშინებს,
ჩემს სარკმელთან ეღვა რომ
ქალწულივით ცახცახებს,
ცა კი ისევ ბიბინებს
გაზაფხულის მოღივით.

მზის და მთვარის სასახლეს
და ვარსკვლავთა ნასახლარს,
მოვლილს ათიათასჯერ,
ამდამაც მოვივლი.

1969

მეტეხის ციხე

იქვე ვით ტატო ბარათაშვილი,
გულ-ხელ-დაკრეფით იღვა

მეტეხი.

ძირს მტკვარი ეგღო, როგორც მერდინი.
დუმდა თბილისი ყალმით ნახატი.

და ნისლი ისე ეშვებოდა მთიდან –

მახათის,

თითქოს მოდგაო ველური სპა

ჯაღალ-ედ-ღინის.

1971

კაბირებს და კარდუხებს

გუხმობ დღეებს გარდასულს,
მცველად, ვითა ვეჭილი,
და დაღლილი კოლხეთის
წარსულში რომ ვიძინებ,
სიზმრად ვხედავ ფეასკებს¹,
მაღხიებს² და ბეჭირებს³,
კაბირებს⁴ და კარდუხებს⁵
სანტიებს⁶ და ბიძირებს⁷.

1961

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 – პრეისტორიული კოლხური
(ქართველური) ტომები.

როს დახედეს დედამიწას
შიში იგრძნეს ქართველის მთებმა.
და მთვარე კი, ვითა მოლა,
ცის მოვერცხლილ მინარეთში,
აუღარუნებს სხივთა ებანს,
არად აგდებს უამთა
ქროლას.

1961

– გამარჯობა!
ჩემო თბილის ქალაქო! –
მცხეთასთან მტკვარი კვლავ გაჰყივის
ეთიმ გურჯივით.

(იქვე, “პომპეის” ძველი ხიდია).

მთიდან ჩამოსულ არაგვს მხარზე
ისევ ჰკიდია

კლდე,

ვითარც ვაჟას პოეზიით
სავსე ხურჯინი.

1959

ვით კოპალას დახოცილი
დევთა თაგები,
არაგვისპირას ლოდები ყრია.
მთვარე ჰკიდია მშობლიურ ცას
სინდის-ნამუსად.
მზე ვარსკვლავების მოარღვევს
წყვდიადს
და სისხამ დილით –
სიხარულად უნდა ამოსვლა.

1977

მთვარე ბავშვივით რომ არ წაიქცეს,
მას უხილავი ცის მინდორზე დგომას
ასწავლის.

მიწას წყლულივით
აჩნია გუბე.
მიეზიდება ქარი დასავლით
წვიმების ხელით დაჩეხილ და
დაძენძილ ღრუბელს.

1986

გახელილი აქვს ერთად ცხრა თვალი,
სად ნაკვერჩხლები

მარად ღვივიან.

ცას გადაივლის ცეცხლის ფეხებით
მზე –

რქებზე სანთლებდანთებული,

როგორც ღვინია –

ღამის უფსკრულში გადიხვება.

1967

ო, ჟოზეფინა

ამქვეყნიური სიამტკბილობა
შარბათად შესვი და შეიფერე.
ნათლით მოსილო,

ღვთაებრივო,

ო, ჟოზეფინა!

და, აი, ახლა, შენი სიბერე
დღისა და ღამის ფრთებით მოფრინავს...

ო, ჟოზეფინა!...

1989

ქართ გაცრილი ქვიშისმარცვალება –
ნაპირთან ყრია –
ქაფის ქვირითი.

შორს,

ჰორიზონტზე,

ფრინველივით გამონდა გემი.

ზღვა აღმა-დაღმა დააჯირითებს
გაუხედნავ და უაღვირო ტალღების
რემას...

1965

კმაყოფილება

ფუჭი დიდების არ ვარ მძებნელი,
ეჯერდები,
მერგო რაც უფლის ნებით.
და... “შიითვალე ლოცვად დუმილი...”
ვით უდაბნოში წყალს ბედუინი,
დარჩენილ დღეებს წვეთობით ვსვამ და...
ეუფროთხილდები.

1992

განცდა

თითქოს კვლავ გაგვცეს...

ურდო მონღოლთა

მოდის და მოდის...

ასე გარედან,

წვიმის ფლოქვების ისმის თქარუნი...

და სახლში ისე ჩუმადა ვართ, თითქოს

კოხტაა,

და შეთქმულება მიდის ფარული...

1962

მივალ დაღლილი

გიტოვებთ წიგნებს...

ამქვეყნიური –
სიცოცხლისათვის, ეს მაქვს სამყოფი.
უცხო მხარეში მივალ დაღლილი...
და სოფლის ბოლოს –

ჩემი არყოფნა,
სივრცეს შეემუის ბებერ ძაღლივით.

1992

მურგვა

ზის ლაფაროსთან და ყურებს იფხანს,
მეგუზლებივით უელავს თვალები:
ვეება თათები, თუმც მგლისას უგავს,
და ძლიერს,
ზოგჯერ აღმოსდება კატის კნავილი.
შავ-თეთრად ნაწერ ჩემს ბებერ მურგვას,
კული აქვს დასმული –
კითხვისნიშანივით.

1959

ღე, მარად ტკიოდეს

ბნელ ქსელში ახვევს ღამის ობობა,
ათას ჭირ-ვარამ გამოვლილ

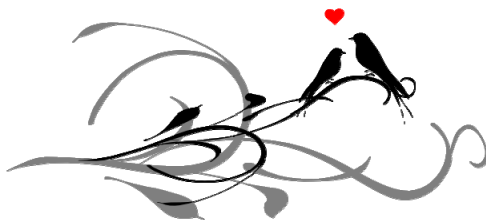
ჩემს გულს.

მწამს, მელის უდაბნო და უღრანი...

ეჰ, საქართველოვ!

შენი ტრფობის უღელში შებმულს,

ღე, მარად მტკიოდეს ქედი – ნაუღლარი.

მარტმა იმარტა

თოვს და თოვს...

მარტმა იმარტა,

ბაღში ძახილი არ ისმის კვირტის.

დღეს ვართ და ხვალ

ადარ ვიქნებით –

წერს კაკანათთან დაყრილ თოვლზე

პაწია ჩიტი

ციცქნა ნაფეხურების

იეროგლიფებით.

1986

არ შველის

მოვალთ,
აკვანში გვიწევს ჩაწვენა,
წავალთ, – კუბოში...
გვიცდის გლოვა შავით მოსილთა.
არც მღვდლის კურთხევა, არც დიაკვანის,
არ შველის, რადგან,
მოკვდავს მოსვლიდან,
ელის კუბოც და...
ელის აკვანიც.

1979

ჟამი განკითხვის

ადამის ძეო,
მიბაძე ნადირს,
აღარ განერთხო მომხდურის ფერთხით,
იმ ავაზაკის და არამკითხის.
აღფრედ დე ვინის მგელივით¹ შეხვედი
სიკვდილს,
როს მოვა ჟამი განკითხვის.

1972

¹ იგულისხმება ფრანგი პოეტის აღფრედ დე ვინის –
“მგლის სიკვდილი”.

ო, დედა ჩემი

სიკვდილმა სამჯერ ჩამოუქროლა
და სამივეჯერ
მოსტაცა დედას სამი ბიჭი, ათასს
ნარჩევი.

მას მერე ჭაში იხედებოდა
და... აკეთებდა დედა არჩევანს...

ო, დედა ჩემი!

1983

უცებ ვიზრდებით

აბობოქრებულ ზღვაში ცხოვრების,
ჩვენ თევზებივით უცებ ვიზრდებით...
არ გვეშინია და ვიფურჩქნებით.
თუმც ძილში ისევ ბინადრობენ
ავი სიზმრები,
მოჩვენებები ცხადშიც სხედან ღამის
ბუჩქებში.

1986

ზითარცა თორი

უცებ იქუსებს...

ელვა ბზარივით

დაედინება ჩემი ცის მინას.

გაცვდება გული ცემისაგან, ვითარცა
თორი...

და სამუდამოდ დავიდებ ბინას

პეპლების ფრთებით გადარწეულ

ყვავილთა შორის.

1989

მარტის სუსხი

შიშველი,
თვალეზხალურჯებული,
თებერვლის ტყიდან გამოვარდნილი,
ბაღებში თოთო კვირტებს აწვალებს...
და მარტის სუსხი, როგორც ნადირი,
დაძრწის ღამეში

და დაწანწალებს...

1989

გამთენიის ცა

ამაყ ხევსურთა ხმები არ ისმის,
შავრა უღაყებს არ აგელვებენ.
გამთენიის ცა –

ველს ჰგავს კრწანისის
მორწყულს ღომეული არაგველების
და... ვარსკვლავების
სისხლის წვეთებით.

1966

მიმწუხრის ბაღი

ათი ათასი ჩიტის გალობით
დახუნძლულია მიმწუხრის ბაღი
(ტოტიდან ტოტზე ხტიან ანცები...),
თუმც,

 შაშვის ერთ ყლუპ
გალობად არ ღირს,
 მათი ჟიჟივი და ღრიანცელი.

1961

ოქროს ასოები

მოვიდა,
გაშალა, –
ცის ლურჯი რვეული
და ვარსკვლავთა ოქროს ასოები,
სხვა სიყვარულით და სასოებით
ჩამოაწიკწიკა ღამემ.

1958

სული ამოდის

ეს მერამდენე დილა თენდება
ასე წვალებით,

ვაი-ვინჩრობით.

ველარ მივალწევ მე საღამომდის,
დასწყევლოს ღმერთმა!

ვწერ და ვიდრხობი...

ლექსი კი არა, სული ამოდის!...

1992

მეხთათუხა მთაში

ბრაზობს...

ბობოქრობს მამა-უფალი

და მოქათქათე ზეცას ათაღხებს.

მხდალი ღრუბლები ხევ-ხევ რბიან და...

მიბობდავენ...

ურჩ ანგელოზებს ღმერთი ურტყამს

ელვის მათრახებს,

ცრემელში იღრჩობა ღამის ბღავილი.

1967

თეთრი არაგვი, შავი არაგვი

ტყეში კოდალა მზეს აკაკუნებს,
ხეებს კვირტები ამწვანებიათ.

თეთრი არაგვი,

შავი არაგვი,

ვაზზე კი არა, ქართლის მთების

ჯვარზე აკრული,

წმინდა ნინოს

ნაწნაგებია.

1971

როს ტაღლა ტაღლას გამოედევნა,
 არ ვიცი რატომ,
 მან მომაგონა,
 ათასი წლის წინ
 ხის რაშით რომ დაკეისრობდა
 ის ცელქი ბიჭი, და კუდრაჭა ციცქნა
 გოგონა,
 რომელიც ზღვაში,
 მღელვარ ზღვაში კენჭებს ისროდა...

1962

სოფლის დილა

გათენებამდე ცის ქვაბში ხარშა
და ამოავლო ნისლის

ლილაში

წყნარად და ფრთხილად,
მერე მამლების ყივილის თოკზე
მზემ გასაშრობად გაკიდა დილა.

1964

თბილისი მთაწმინდიდან

ერეკება ტალღების ტყეებს
აღმოსავლეთით
და მეტეხთან იხვევა მტკვარი,
როგორც სპირალი.

ნარიყალას კვლავ ესმის არაგველთა
დახილი.

წყლის ნაპირზე ლოდი ზის, როგორც ყმა
მომტირალი,

კრწანისის ველს უპყრია ობელისკი –
მახვილი.

1984

ჩვენ ვართ მდინარის ორი ნაპირი
და სიყვარული გავდოთ ხიდებად,
არ მიეკაროთ სიძულვილის და მტრობის
ნაღმი.

რადგან ამ ქვეყნის
ავლა-დიდება,
პოეტის ერთ კარგ სიმღერად არ ღირს.

1967

ჩურჩულენ ბუერები

ისმის ვაჟას სამრეკლოდან –
უკვდავების ზარის რეკვა:
რალა თქვენ გაგაუკვდავით –
შენ ბუერავ.

ღვიაგ,

დეკავ!

“ჩვენს საქმეში ნუ ერევით –
ჩურჩულენ ბუერები”.

1984

რემა შელებია

აქვთ მთებია და იქით ველებია,
შუა ქოსებია –

კვამლით გამურული.

მიდის... მიიმდერის რემა შელეგია,

ნაურმალივით მისდევს “ურმული” –

“მაღო ჩქიმი არაბა” – უამთა საბუსკნავი,

“აშო ჩელათი დო ვიშო ბუსკათი”.

1960

ქართლის სული

ნაცემ ძაღლს ჰგავს საქართველო,
ცას შეეშუის...

და წკავწკავებს...

და... დღეს მღვრიე ქართლის სული –
მომავლის თეთრ კალაპოტში,

ვხედავ, როგორ მიწანწკარებს...

1992

მტკვარი და მთაწმინდა

მაგრად ჰყავს შეკრული ხილთა
არტახებით
დედა თბილისს და...

აკვანს კვლავ ურწევს...

(მეტეხის ბორცვის ხელს უშლის კუზი).

აკვანში მტკვარი ბავშვივით უწევს,
ხოლო მთაწმინდა –

კალთაში უზის.

1966

გაღვიძებულ ტოტებზე –
ჩუქურთმიან ბუდეებს
სიმღერებით იწნავენ
და პაწია ნარჩიტებს,
ბელურებს და
წიწკანებს
ნისკარტებზე ჰკიდიათ გაზაფხულის
სიმწვანე.

1963

შენს მოლოდინში

თოვლის ქათქათა ზეწარზე წვანან
მთები –

ორსული.

ხეებსაც მოუჩანთ ფესვთა საცეცები.
და შენს მოლოდინში მთვარეც ამოსულა,
რომელიც მიგროვებს –

იმედის ნამცეცებს.

1965

ისევ, აქა ვარ

გავიდა უკვე მესამე კვირა...

დავმარხე დედა...

(ჩემს ხორგაში)

ისევ, აქა ვარ.

და მარტოსული, ვით ისაკავა,

თვალცრემლიანი, ხობისწყლის პირას,

“კიბორჩხალას” და ჩემს ბავშვობას

ვეთამაშები.

1983

აბვისტო

სიცხის მკლავზე მომწვედელი
ცა,

კვლავ ქალწულივით კუთავს,
ტანჯვისგან რომ გამოიხსნას,
არც ბუა ჩანს და არც თუთა¹.
ქარს კი ზურგზე მოგდებული,
სადღაც მიაქვს ღრუბლის ფუთა.

1988

1 ბუა და თუთა – მზე და მთვარე. (მეგრ.)

შეიბნ მახვილი

“შეიბნ მახვილი!” –
მთიდან მთაზე გადავძახოდი...
და... ამირანის “ბორკილთ მსხვრევას”
მეც მოვესწარი.
აწი იმ ქვეყნად წავალ მე შვებით.
გადაუხდიათ “მწუხრის ზეწარი”
და ქართულ მიწის ტახტზე წვანან –
ორსული მთები.

1989

შენ ქართველო!

გორგასლის და დავითის ძალა მოგდევს,
შენ, ქართველო!
ბრძოლებში არ დაოსდები!
თუმცა წართმევა სურთ ავნების და
ტყვიავის.
საქართველოს გულში ისე ჩანს “ოსეთი”.
ვით ილიას ნათელ შუბლზე –
ნატყვიარი!

1990

ჩარბალში

მთებო! –
თოვლის ხელით ნაწერ
მოქათქათე თქვენს წიგნს გავშლი –
სადაც კაფიები მიივობს...
და ღმერთმა ქნას, თქვენს კალთაში,
ვით ფშაველ დევს მიმეძინოს...

1992

ნიშა და ნიკორა

ცხელა და ცის ტრიალ მინდორზე
ტრიალებს მზე, როგორც

ნიკორი,

მთვარეს კი მწუხრისას შეუვლის...

მიდის დღე და ღამე –

ნიშა და ნიკორა

და მიიცოხნიან ათასწლეულებს...

1961

მთვარის კუბო

ცის დათალხულ ბაღდახინზე
ჩამომდგარი მთვარის კუბო,
სასვენებელს ჰგავს ლაზარეს
(თვალს უსველებს დრუბლებს ცრემლი).

ადარა ჩანს ქრისტე ღმერთი
და მწუხარე მნათთა მრევლი,
მის აღდგენას ითხოვს მკვდრეთით.

1964

სულთანა

პირველყოფილ სიყვარულით,
როს სიცოცხლის კარს მიხურავ
და წაიღებ დარდსა და ცრემლს
გულთა თანაც.

მაშინ, ჩემო! ცა კოლხური –
ვარსკვლავებით მიგალობებს
სულთათანას.

2002

ვარსკვლავების ასობით –
ზეცა ქრისტეს მოჰგავს
ნაწერს.

ლამაზია ეს ქვეყანა...
და ვინც პირმშოს უმღერს “ნანას”,
ის
იესოს აკვანს არწევს.

1960

ხილვა: ქრისტე

ამ უბედურ,
დუხჭირ დროში,
დაჭკნა რწმენა და ვენახი.
მაინც ვიღაც ღვთისმოსავემა,
უწყალობა მოხუცს გროში
და...
მე ქრისტე დავინახე.

1957

ლოცვით და ლოდინით დაღლილი –
თვალები ცრემლებით

გეგსება.

ოცნებას ახდენა გვიან ჰყვარებია.
თუმც შენი –

ეს ციცქნა ლექსები –
ციცქნა გრიგალები და

ნიაგარებია.

1968

ოს

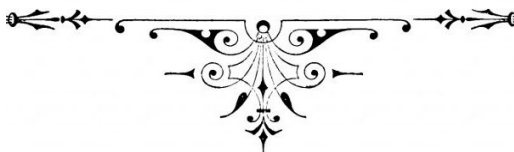
ასწლეულებს ის სულ ითვლის,
ვინაც უფლის სიყვარულით
იმარხულა და

ითმინა.

ვინც აკვდინებს ხორცს –
სულისთვის,

ის ქრისტესთან ჰპოვებს ბინას.

1972

ჰე, კოლხეთო!

თავის დროზე ვერ მოგხედეს!!!
და რაც გქონდა “საგანძური”,
ყველაფერი მოგტაცეს და...
მერე მტერთა შურმა შერყვნა,
შეარყია და

შესუდრა!

თურმე, ჩემო! –

ჰე, კოლხეთო!

რაც რამ იყო კარგი ქვეყნად,
ვარქმევდი შენს ოქროს სახელს,
ყველაფერი შენთვის მსურდა.

1973

ღუნებს და ოდიშვილებს

კვლავ მწუხარედ დასცქერს ოდი¹
 იქ – ენგურის,
 აქ – არაგვის,
 დავიწყების ღოდს მიშლილებს –
 გვარებს:
 ეგრისელაშვილებს²,
 ღუნებს³, და
 ოდიშვილებს.

1969

1 ოდი – მთვარის დვთაება კოლხურ პანთეონში.
 2 ეგრისი – პრეისტორიული კოლხეთი.
 3 ღუნია – ლელთ ღუნია – “მგზავრის წერილები” (ი.
 ჭავჭავაძე)

სუპერგიგანტი

სული გმირი გოსნების –
ცად მნათებად ანთია,
დროა მათი მსაჯული.
შენი “იქმენ ნათელი!”
ზღვის ღელვას მიჯაჭვული
სუპერგიგანტია.

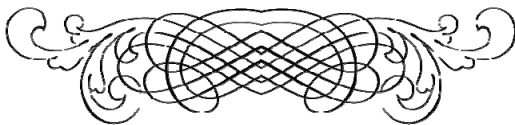
1993

ორი ანგელოზი

სათნოების ცის თაღზე,
უფლის გამოკვეთილი –
გვითვალთვალებს,
გეფარველობს,
ანგელოზი – კეთილი!
მაგრამ იმავე ციდან
(გვიძიძის ამის ატანა!),
მხერას აღარ გვაშორებს
ანგელოზი –
სატანა.

1977

სამოთხეში ჰპოვებს ბინას,
ვინც საფრენად ფრთებს რომ გაშლის,
და სიცოცხლეს დააჩნდება მზე –
იარად.

ის, ვინც, თუნდაც ოცნებაში,
ქრისტეს ტრაპეზს ეზიარა.

1967

მიწაზე და მაღლა ცაში,
ვინც ილოცა მასზე შეიდგზის,
ღმერთმა ყველაფერი უწყის
და... ყველანი აცხონა!
ვინც უპოვარს ხელს გაუწვდის,
ის ფეხებს ბანს მაცხოვარს.

1987

ღმერთია მოწყალე

მთვარიდან,
ვით ღვეის კოშკიდან,
მიმქრალი ნათელი
გამოკრთის
და გამეივარი ხმა ისმის:
– წინ გეჰყვანიაა...
ცეცხლი და ორწყალი!
იარე...
ღმერთია მოწყალე!

1959

მლოცველს უფლის რწმენისათვის,
როცა უმოწყალოდ ცემენ!!!

მათ არ უწყით,
რომ ისინი, მას კი არა,
ქრისტეს ნათლულს, –
ჯოხს ურტყამენ –
იოანე ნათლისმცემელს.

1968

თეთრი და შავი არაგვი

ორი არაგვი –

შავი და თეთრი,
ისე, ვით ორი მზეთუნახავი, დევს,
ფშავ-ხევსურეთის მთის კოშკში
ჰყავს გამოკეტილი!
და ის ბაყბაყი, ზოგჯერ კეთილი,
ავ სიზმრებს ხედავს!

(ჰკლავს სიმარტოვე!)

თეთრ არაგვს –

ამბის გასაგებად
მთარბენს მცხეთას,
და შავ არაგვს კი...
(ვით პაატას!)
მძევლად იტოვებს.

1973

სული კაცობრიობის

მილიარდი წლის მიღმა...

დამისა და დღის იქით,

მოჩანს რაღაც ღიობი,

სადაც, როგორც ფრინველი,

თურმე, ისევ ბინადრობს

სული კაცობრიობის.

და... მის ხილვას მოელი,

მოთმინებით იობის.

1964

ვინც ტაძარში სანთელს ანთებს,
ყოველ შაბათს,
ყოველ კვირას.
და უფლისთვის ტაბლას გაშლის
და სიმდაბლით –
ღმერთს მადლს სწირავს,
ის სუფევას ჰპოვებს ცაში.

1960

წიგნი – “იქმენ ნათელი!”

რწმენის ციდან ისევ უონავს, –
მაღლი ღვთისა

და მირონი.

ბნელ წარსულში თვალს ახელენ –
საქმეები –

საგმირონი.

და... ეს წიგნი კი არა და,

კოშკი არის ბაბილონის.

1994

ცის ტაძარში მწუხრის მთვარე,
მნათთა კლავიშებზე უკრავს
და დღეები დღეებს მისდევს...
ვინც მშიერს როს უყოფს ლუკმას,
ის მასპინძლობს თვითონ
ქრისტეს.

1960

ოღი

ქვეყნის გაჩენიდან,
ოღით,
კოლხეთს დანათოდა ოღი¹,
შენც მოხველ და... შეერკინე –
გოლიათებს და ტიტანებს.
და...
სიზიფეს ქვა თუ ლოდი,
მთის მწვერვალზე აიტანე.

1959

1 მთვარის ღვთაება კოლხურ პანთეონში.

ღმერთის სიყვარულისათვის,
ჯვარცმა,

ჩამოსრჩობა ელის,
ცისარტყელა უჩანს ყულფად!
და მაინც კი,

ვით იობი,
ის ამისთვის მადლობს უფალს.

1975

ბრალი არის,
ვინც დააბა ბედმა ბაგას,
მერე აწვალ-აცხოვრა.
ხოლო ვინაც მარხვითა და
კრძალულობით,
თავი იხსნა ამქვეყნიურ
ვნებისაგან,
ის მსახურებს სამ მეფეს და
მაცხოვარს.

1969

ვეზუვი

არ წყვეტს ცეცხლი ხეტიალს,
ასწლეულზე მეტია,

მიწა –

პირით ვეზუვის,

ცას, ისე, ვით ჰეროსტატე,

ნაცრად ქცევას შებზუის...

1958

ზღვა და ქარი

ქარი ღელვას ზღვას დაპირდა,
ზღვაც მის ნებას მინებდა...
მერე, ღელვით გადაღლილი,
იქვე,
ახლოს,
ძველ ნაპირთან
მიწვა დასაძინებლად!

1958

მე, აია, ფესტო, ური

აქ “ეა”¹ და “აია”^{1-ა},

იქ კი ფესტო² და ურია².

ყრმის ტირილი ესმა ქაანანს

(დედამ ცრემლი გაურია!),

რამაც ღმერთებს და

ქიანას³,

გზა და კვალი აურია.

1979

1 ქალაქი-სახელმწიფოები პრეისტორიულ კოლხეთი

2 უძველესი ქალაქები საბერძნეთში

3 პრეისტორიული ქალაქი იერუსალიმში.

მეგონა, ლექსებს წყვილადში
ვანთებდი, როგორც ჩირაღდანს!
თურმე, ვშრომობდი ამაოდ.

შენდობას ვითხოვ –
მამაო!

– არცერთი არ ღირს ჩირაღაც!

1979

ქართველები მოსვლიდან –
უფლის ნებას მისდევდნენ...
ვითარც ნანა დედოფალი!

მეფე მირიანი!

ქართველები ქრისტემდე –
იყვნენ ქრისტიანი.

1960

ჯოჯოხეთი მოგელის

შენ სამოთხე კი არა,
ჯოჯოხეთი მოგელის,
ვითარცა აქ...

და იქაც!

რადგან შენს “ფსალმუნებში” –
არის მონეს, გოგენის
და ვან გოგის ღვთიური
გამა,
ფერთა მისტიკა.

1980

კოლხური მზე

შენც ეგვიპტელივით

ხარ განდობილი...

მიდი და ილოცე...

კოლხური მზე, ცეცხლი და ხანძარია...

შენი “ფსალმუნები” –

ატლანტისის ტაძარია,

ან სასახლეა მინოსის.

1991

თეთნული

სულ სხვა ყოფილა მაღალ
მთებიდან,
მზე საცალფეხო ბილიკებით
როცა ამოდის
და სიწითლისგან დილა ცხარდება.
გაიპო სივრცე...

უცებ თეთნული
ჰგავდა მაცხოვრის გამოცხადებას.

1969

ვინც რომ შვიდგზის ლოცულობს და,
არად აგდებს ქარს და წვიმას.
ველარ ირჩენს მზის იარებს,
და სულისთვის –

სხეულს წირავს...

თავს იხშობს და მიდის მწირად,
ის ქრისტეს ხვედრს –

იზიარებს.

1974

ნიჭის ბუხარს კოლხური
ცეცხლი თუ არ შევუკეთე,
მითქვამს და კვლავ ვიმეორებ,
რომ ახლა ყველა მეორე,
ლექსებს წერს ჩემზე...

უკეთეს.

1990

ღამე ზის ცის ოგვაჯეში,
მთიებს ათბობს და
ფრთებს იკეცს.
არის ზართა ამო რეკვა...
სანამ ღამე, როგორც ხვითოს,
ოქროს მზის კვერცხს
გამოტეხს და ოქროს დილას
გამოჩეკავს.

1959

ლოდიო

ღღე –

ღღეს მისდევს...

და წლებს – წლები...

ლოდინს ბოლო აღარ უჩანს

და შენ მაინც

არ გწყინდება!

გარინდული,

მოელვარე

მაყვლის ბუჩქთან –

კვლავ მოელი საქართველოს

გაბრწყინებას.

1991

მოსვლის დღიდან ზეცას ელტვი,
ვით მშობლიურ კერიას.

შენს სიცოცხლეს
ატლანტისის
ტაძრის სვეტის –
ფერი აქვს.

1961

შენ,
სიცოცხლე და
სიშორე გელის...
და წამი, ვითა ათასი წელი...

1957

ამაღლება¹

ისე,
ვითა ამირანმა
 ბაყბაყ დევი,
მიწას ბევრი დაანარცხე,
 თუმც გეხვია ბევრი ეშმა,
მაგრამ მაინც შენი მტრები
დაამარცხე,
ვით ჰუმბაბა
 გილგამეშმა.

1974

¹ “ამაღლება” – ვერსიის ლექსების კრებული (1971)

ეზნა

გულკანი კი არა,
წინაპრის სულია,
მიწისქვეშეთში რომ ვეღარ ეტევა,
მთვარე კი მისი ქვა გულია,
შენი პოეზია მღვიმე და გამოქვაბულია,
ლექსები – სტალაქტიდები და
სტალაგმიტებია.
და მალე იქცევიან სინათლის სვეტებად.

1962

მწუხრის მელოდია

იმედდაკარგულთა კარებს –
სიყვარულით აღებს გული
(აღბათ სოფელს მეც ვჭირდები!).
რა ვქნა!

მე, წყალწადებული,
ლექსების ხავსს
ვეჭიდები.

1958

მილიარდთა უსამანო
ტყეში ცხოვრობ,
ვით შეტყვევე,
ლოცვად მოგდის ხმა ცხოვარის.
იგავურად კვლავ შეტყვევებ,
ვითარც ქრისტე-მაცხოვარი.

1959

შორს ჩანს გაღმა ნაპირი...
და ჰა,
ჩემი მამული –
ზღვაა მეწამული,
და მე, მოსესავით,
გაღმა გასვლას ვაპირებ.

1969

ორი არაგვი

ორი არაგვი, როგორც ორი – და,
როგორც ორი მზეთუნახავი,
მაღალ მთებში ჰყავს

გამომწყვედელი

და შორს არ უშვებს ჟამი –
უნდობი,

არცერთი წამი!

ორი არაგვი,
ვით ღღე და ღაძე –

თეთრი და შავი,

ფშავ-ხევსურეთის მთებში

ბუდობენ.

1971

ეჭვრეტი:

სადღაც ცხოვრების –

საცალფეხო ბილიკზე,

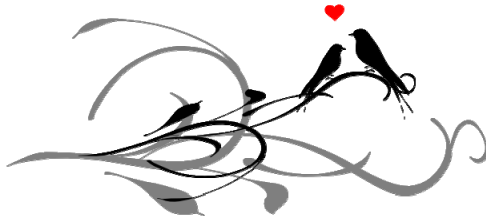
მზე ჰყვოდა ბადისებრ,

მაგრამ უამმა მიმაღა!!!

სამოთხეს ვინ მაღირსებს,

ჯოჯოხეთში მიმაგალს.

1960

ყველა და ყოველი

ოქროს ვარსკვლავები

და ვერცხლის ღრუბლები,

ცას რომ მოუშვია წვერივით.

და დედამიწაზე რაც არი –

ცეცხლიც და ნაცარიც,

აწიც რაც სამყაროს მოელის,

ყველა და ყოველი –

უფლის ხელითაა დაწერილი.

1960

გრალის და მზის ტაძარს

აღბათ “უამი მოალის”,
ახალ საოცრებათა
გაიღება ცხრაკარი!
მაგრამ ქვეყნად უნდობი
დროთა ცვალებადობა,
გრალის და მზის ტაძარს
თითსაც ვერ მიაკარებს!

1960

ნეტარი ავგუსტინე

იგაუურად თხზვა და
თქმაში,
ზოგჯერ ერეტიკოსთა
სახელებიც იალებს,
ვითა ღმერთი მორიგე:
ნეტარი ავგუსტინე
და უღმერთო ორიგენ,
მამასთან ტერტულიანეც.

1963

სუფიები

ვითა ჯალალ-ედ-დინ-რუმი,
ვით დანტე და გოეთე!
(არა ვიღაც-ვიღაცეებს,
მიეთებს და მოეთებს!)
შენ ეტრფოდი სუფიებს –
მიჯნურებს და
პოეტებს.

1964

ორფეოსივი

ზისარ პონტოს ზღვისკარად,
მზით და მთვარით მოსილი
და წარსულის ტაძარში
მგალობელ ძველ კოლხელთა –
ელი ხმათა მოხელთას...
ღმერთკაც ორფეოსივით.

1960

როს ჭეშმარიტი წინ გვიდევს წიგნი,
გვახსოვდეს,

ვით ბრძანებს ბორხესი¹:

– მზერა მივმართოთ

შიგნით.

1960

¹ ხორხე ლუის ბორხესი – ნობელიანტი არგენტინელი მწერალი

დელფინები

ადამის ძეს ბაძავენ... და –
ცად ილტვიან დელფინები;
უფლის მადლი შუბლზე აზით,
ნათელი რომ ევინებათ,
სიშორეა –
ზეცის ვაზის.

1969

დარდის შიშისფერ ტოტზე შემჯდარი,
უცებ არყოფნას იწივლებს წავად!
და ავარდება სიცოცხლეს ალი.
მოულოდნელად მე ისე წავად,
რომ შენს ლურჯ ცაზე –
მიპყრობილი დამრჩება თვალი.

1999

ორ დიდ ალექსანდრიელს

საცალფეხო ბილიკებით

კოლხეთიდან –

ათენს ვსდიე...

(დორონთ სქანი გოლუაფირო¹)

და სიბრძნეს ვესესხებოდი –

მე,

ორ დიდ ალექსანდრიელს –

კლიმენტსა და

ბრძენკაც ფილონს.

1970

¹ ღმერთო, შენს სახელს შემოვევლე (მეგრ.)

ბენია

მიწის შვილობა კარგია,
მაგრამ ცის – უფრო სხვა არი –
გაბრწყინებული მთიებით.
მგოსნის გენია ზღვა არის –
“შედის და
გაედინების”.

2009

სულის თვალში ჩაიბუდე
სამება, ვით ერთიანი;
მტლად დაედე მზის აურებს.
და...
სამყარო ღმერთიანად –
ასე გაიშინაურე.

2009

სიცოცხლის და ხე ცნობადის

დღეს, მიმწუხრმა მზე მოსტაცა,

და პირს აღარ უხსნის დანა,

ზღვის მოთქმა კი ცაში აღის.

ყოფნის ტყეში ერთად დგანან –

სიცოცხლის და

ხე ცნობადის.

2003

წარსულიდან გამოიხმე
და აქციე კოლხა,
ურად.

რადგანაც ის შენი იყო
და კარს მისას ნუ მოხურავ!
კოლხურ ცას და
კოლხურ მიწას –
უგალობე ძველკოლხურად.

1964

✽

ოქროსური ფსალმუნები

ვით ათონელ მწიგნობარებს
წამით აღარ გქონდა მოცლა,
მაინც “ოქროს ფსალმუნები” –
აღუვლინე ცაში ლოცვად
ძველ და...
“ოქრომრავალ კოლხეთს”.

1984

არყოფნის ცაზე ვარსკვლავთ ეტლებით,
ასწლეულები გადაიგრგვინებს
და შენ შორეულ მზეს

დაგაფენენ,

მერე გვიან კი...

შენ რომ გედგა

ეკლის გვირგვინი,

ო, იმ გვირგვინზე დაიწყებენ

შრიალს დაფნები.

2001

მთელი დღე ენთო მზე –
ღვთის ცეცხლი,
ახლა მინავლდა,
ქარმაც შეწვიტა სუნთქვა დროებით,
მე ცაზე ვცხოვრობ
და ცის ბინადარს,
ცივი სინათლით კვლავ მაბრმავებენ –
ვარსკვლავების უდაბნოები.

1988

აღმოსავლეთით და დასავლეთით –
ველურ ყიჟინით მოდის და
მოდის –
მნათობთა ურდოს ცეცხლი ფარული,
ვით საქართველო,
მტერთაგან ოდით,
მოვარეც ასეა,
ვარსკვლავებით შემოჯარული.

1992

კენწეროები მაღლა მიიღტვიან...
თუმც, ვით ტყის მჭრელი,
ზეცა დასცქერის შემოდგომის,
რომელსაც აწუხებს საწუთროს სიჭრელე
და ეცოდება ხეები,
დაღლილი –
ფეხზე ღგომით.

1987

შენ ერთი ხარ მეუფე

მათ საქმეებს “საგმიროს”,
უამი განსჯის პირქუში,

შენს დიდ პოეზიაზე! –
ცოდვა – ბრალს რომ იღებენ,
მთვარის თეთრი ჩოხით და
მზის ოქროსფერ სამხრეთი,

შენ ერთი ხარ მეუფე –
ქვეყნის კიდით-კიდემდე,
აღმოსავლით, დასავლით,
ჩრდილოსა და სამხრეთის.

2001

ის დღე

ქალწულ მარიამს
ვით ყრმა იესო,
ისე,
მზე დილას ჰყავს შეფუთენილი,
თუმც ღამეები აღარ ილევა,
და სადღაც,
ის დღე – შენი,
კუთენილი,
კვლავ გელოდება სულის მიღევით.

2004

ბრადაციები

ნათლის ფრთების შრიალით –
მოვლენ ღამეები და
შენს მზეს –

წყვილადს მისცემენ,
ამის გაფიქრებაც კი მკათათვეში
გაციებს,

მიტომ ეჭვით შესცქერი –
გარინდებულ სივრცეებს,
ვარსკვლავთ თანმიმდევრობას
და დღეთა გრადაციებს¹.

2000

¹ გრადაციები (ლათ.) თანდათანობა.

რბევად მოვარდნილ
ზვირთთა ჩოჩქოლში,
აფრის ტკაცუნი მესმა
ლაზების,
რომელიც კიდევ ერთხელ მავალებს,
რომ მივატოვო ცის დარბაზები
და აღვაშენო “ქვეყანა”
ზღვაზე მრავალი.

1956

უამი საავდრო ღრუბლებს
შენსკენ ჩუმაღ მოდენის –
სხვა ცეცხლით

ღა სხვა აღით.

მაგრამ ბუზს ვერ აგიფრენს,
რადგან შენ ხარ რაინდი
“პოეზიის”,

“გრაალის”

ღა “საწმისის” ორდენის.

2008

საქსაულის ხე ზღვისპარად

წუთისოფლის ბილიკით

აქ,

ვის არ ჩაუვლია?!

ეს ხეც – საქსაულია,

მკერდს რომ უშვერს

მზის ცოცხებს.

ქვეყნად სასწაულია,

სიკვდილიც და

სიცოცხლეს!

1962

სულის თვალი

მწუხრი მნათთა ოქროს ზარებს
ისევ რეკავს,

როგორც მნათე,

რომ სივრცეებს დასცეს ელდა!

მეცამეტე ცის ბნელ

ნათელს,

მხოლოდ სულის თვალი ხედავს.

1962

გაუვალ უღრანს ათასწლეულთა,
კოლხო!

პირველი შენ მიბელავდი,
და მიგქონდა “ოქროს საწმისი”,
რადგან შენ იყავ –

ტომის ბელადი,
ადამის ძეთა –

პირველ საწყისი.

1960

ისე, როგორც მიქელანჯელო

(ვარიანტი)

უკვლავებაზე,

რადგან არ მსჯელობ,

და ისე, როგორც მიქელანჯელო,

ამბობ, რომ ქვეყნად –

სიცოცხლეა –

კაცთა სასჯელი!

1972

ჩემი კოლხეთი

აირია ქვეყანა...

წლები რბიან თარეშით,

მაგრამ წამი რა არის,

ისიც არ მიცხოვრია,

მე,

კოლხეთის გარეშე!

2016

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ.....5

ენგური და მანგანა25

კოლხაა თუ ხეთია26

*** მე, ჩემი თავი მენანება27

იღუმად სამყაროს წარღვნამდელს28

*** ზღვას ბანჯგვლიანი ხელები29

*** ჩვენ, ვითარცა ყარაჩოლელს30

სტიქსე და ჯეონი31

*** მამულის სიყვარულში გაპარულნი.....32

აღფა და ომეგა33

*** წარსულიდან ვიღაც ყივის34

*** ისე აწყდება ნაპირს ტალღები35

*** ნირს ვერ შეუცვლის ყოფნა36

*** თეთრწვერიანი კლდე იაღებს სახედ.....37

*** ტალღების ჩქამი38

არმაზი39

ფიქრთა ხე40

მომეჩვენება41

მამის საფლავეზე42

*** ჯოხს დაყრდნობილი მოდის სიბერე.....43

აღუბლის ტოტი44

ვარსკვლავეთი45

*** ყალყზე მდგარი და ფაფარ-აშლილი.....46

ჩემი სურვილი	47
ჩამოდის ღამე	48
*** ზღვა აქვე	49
მთვარე	50
პატარა ჩიტი	51
*** ზღვამ იგალობა ქარში მწუხრის	
საგალობელი	52
ვარძია	53
წამოიძარტნენ მთები	54
ნაკადული	55
*** ტაღლები მშიერ ავაზებივით	56
*** შუბლშეჭმუხვნილი იღუმალების	57
*** პონტოს ნაპირას	58
ყივის მამალი	59
*** გამოიღვიძებს უდაბნოს ქარი	60
*** დღისით და ღამით აღარ ისვენებს	61
ბალახის ფოთლები	62
*** თითქოს კართან მდგარ აღვის ხეზე	63
სურო	64
წუთისოფელი	65
ბებრის ციხე	66
რიონის პირას.....	67
ნოქტიურნი	68
ნაციხარი	69

ყინვა	70
*** მამლის ყვილით იბზარება ღამის	
კედელი	71
კრწანისი	72
უეცარი შეღამება	73
საუკუნენი	74
სათაფლია	75
ტყის იდილია	76
არაგვისპირას	77
მიწა ღმერთია	78
მზე	79
*** შენდობას ვითხოვ	80
*** ზიხარ მოწყენის შიშველ ნაპირთან.....	81
ისევ	82
მომენა	83
მეფე დავითი	84
*** კვლავ კვალში მიღვას, რქები აქვს	
ვერძის	85
*** ჰყივის სიცოცხლე... ..	86
*** უფალი ჩემში განვასხეულე... ..	87
ბედის ვარსკვლავი	88
ასე გამყოფე	89
სოფელში	90
ედელვაისი	91

*** არ ვხედავ	92
*** ზღვა ისევ ბორგავს	93
წვიმები	94
ჩემი აღუზნა	95
*** დაცლილ ყანწს ჰგავს	96
*** აჰა, ეს ღამეც	97
ერთი ტალღა	98
სული	99
ზღვა	100
*** მიღმა ათასწლეულთა	101
*** წინაპართა სალოცავი	102
მარადისობის ხე	103
შუმერულს და აქადურს	104
*** სინათლის წლების და ფერების	105
ბაღვაშებს და ყაყიტებს	106
წმინდანები	107
ფრესკებს შეეხიზნები	108
ვარსკვალვთ ცვენა	109
ორი სხივი	110
ასფოთოლა	111
ვარდების სასახლე	112
ქრისტეს ქიტონი	113
*** ცა	114
აქციუსი	115

რიწა და ავადჰარა	116
ჰომეროსი და ბეთჰოვენი	117
*** იღუმალებით მოცულ	118
*** ყოფნის მწვანე მინდორზე	119
აიეტის და ფარტაზის	120
სვეტიცხოველი, ალავერდი, სამება	121
*** ვისაც არ სურს მთის შვილობა	122
აიეტიდები	123
*** ნეტავი რა აშინებს	124
მეტეხის ციხე	125
კაბირებს და კარდუხებს	126
*** როს დახედეს დედამიწას	127
*** – გამარჯობა!	128
*** ვით კოპალას დახოცილი	129
*** მთვარე ბავშვივით რომ არ წაიქცეს	130
*** გახელილი აქვს ერთად ცხრა თვალი....	131
ო, უოხუფინა	132
*** ქარით გაცრილი ქვიშის-მარცვალება....	133
კმაყოფილება	134
განცდა	135
მივალ დაღლილი	136
მურგვა	137
დე, მარად ტკიოდეს	138
მარტმა იმარტა	139

ვდარდობ... ..	140
არ შველის	141
ჟამი განკითხვის	142
ო, დედა ჩემი	143
უცებ ვიზრდებით	144
ათასწლეულებში გღია	145
ვითარცა თორი	146
მარტის სუსხი	147
გამთენიის ცა	148
მიმწუხრის ბაღი	149
ოქროს ასოები	150
სული ამოდის	151
მეხთატეხა მთაში	152
თეთრი არაგვი, შავი არაგვი	153
*** როს ტაღლა ტაღლას გამოედევნა	154
სოფლის დიღა	155
თბილისი მთაწმინდიდან	156
*** ჩვენ ვართ მდინარის ორი ნაპირი.....	157
ჩურჩულებენ ბუერები	158
რემა შელეგია	159
ქართლის სული	160
მტკვარი და მთაწმინდა	161
*** გაღვიძებულ ტოტებზე	162
შენს მოლოდინში	163

ისევ, აქა ვარ	164
აგვისტო	165
შეიბნ მახვილი	166
შენ ქართველო!	167
ჩარგალში	168
ნიშა და ნიკორა	169
მთვარის კუბო	170
პლატონის და პლუტონის	171
სულთათანა	172
*** ვარსკვლავების ასოებით	173
ხილვა: ქრისტე	174
*** ლოცვით და ლოდინით დაღლილი	175
ის	176
ჰე, კოლხეთო!	177
ღუნიებს და ოდიშვილებს	178
სუპერგიგანტი	179
ორი ანგელოზი	180
*** სამოთხეში ჰპოვებს ბინას	181
*** მიწაზე მადლა ცაში	182
ღმერთია მოწყალე	183
*** მლოცველს უფლის რწმენისათვის	184
თეთრი და შავი არავი	185
სული კაცობრიობის	186
*** ვინც ტაძარში სანთელს ანთებს	187

წიგნი – “იქმენ ნათელი”	188
*** ცის ტაძარში მწუხრის მთვარე	189
ოდი	190
*** ღმერთის სიყვარულისათვის	191
*** ბრალი არის	192
ვეზუვი	193
ზღვა და ქარი	194
*** შოროტული ხმა მესმის	195
ეა, აია, ფესტო, ური	196
შეღლი და მიუსე	197
*** მეგონა, ლექსებს წყვილადში	198
*** ქართველები მოსვლიდან	199
ჯოჯოხეთი მოგელის	200
კოლხური მზე	201
თეთნულდი	202
*** ვინც რომ შეიდგზის ღოცულობს.....	203
*** ნიჭის ბუხარს კოლხური	204
*** ღამე ზის ცის ოგვაჯეში	205
ლოდინი	206
*** მოსვლის დღიდან ზე-ცას ელტვი	207
*** შენ	208
ამაღლება	209
ეცნა	210
მწუხრის მელოდია	211

*** მილიარდთა უსამანო	212
ბუღა	213
*** შორს ჩანს გაღმა ნაპირი... ..	214
ორი არაგვი	215
*** ვჭერეტი	216
საწუთრო	217
ყველა და ყოველი	218
გრაადის და მზის ტაძარს	219
ნეტარი ავგუსტინე	220
სუფიები	221
მზის პალოზე დაები	222
*** მზის ნაშიერს და ცის ბინადარს	223
ორფეოსივით	224
*** როს ჭეშმარიტი წინ გვიდევს წიგნი.....	225
დელფინები	226
*** დარდის შიშისფერ ტოტზე შემჯდარი.....	227
ორ დიდ ალექსანდრიელს	228
გენია	229
*** სულის თვალში ჩაიბუდე	230
სიცოცხლის და ხე ცნობადის	231
*** წარსულიდან გამოიხმე	232
ოქროსფერი ფსალმუნები	233
*** არყოფნის ცაზე ვარსკვლავთ ეტლებით..	234
*** მთელი დღე ერთო მზე.....	235

*** აღმოსავლეთით და დასავლეთით236

*** კენჭერობი მაღლა მიიღტვიან...237

შენ ერთი ხარ მეუფე238

ის დღე239

გრადაციები240

*** რბევად მოვარდნილ241

*** ჟამი საავდრო ღრუბლებს242

საქსაულის ხე ზღვისკარად243

სულის თვალი244

თურმე245

*** გაუვალ უღრანს ათასწლეულთა.....246

ისე, როგორც მიქელანჯელო247

ჩემი კოლხეთი248

2020.08.01

"საერთაშორისო მკვლევარების" 100-ბრუნვა
138 მარტი, საქართველოში მკვლევარების, საქართველო
საერთაშორისო მკვლევარების, საქართველოში მკვლევარების
საერთაშორისო მკვლევარების 3-ს მკვლევარების საქართველოში
საერთაშორისო მკვლევარების 3-ს მკვლევარების საქართველოში
საერთაშორისო მკვლევარების 3-ს მკვლევარების საქართველოში
საერთაშორისო მკვლევარების 3-ს მკვლევარების საქართველოში
საერთაშორისო მკვლევარების 3-ს მკვლევარების საქართველოში
საერთაშორისო მკვლევარების 3-ს მკვლევარების საქართველოში
საერთაშორისო მკვლევარების 3-ს მკვლევარების საქართველოში
საერთაშორისო მკვლევარების 3-ს მკვლევარების საქართველოში

საერთაშორისო მკვლევარების
2020.08.01

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 62

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 62

გამომცემლობის

რედაქტორი

– სოფო ცინცაძე

მხატვარი

– სპარტაკ ცინცაძე

მხატვრული რედაქტორი

– ირაკლი შუმვირიძე

ტექნიკური რედაქტორი

– ნანა ღუმბაძე

კორექტორი

– ლილე დოღბაია

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა

– ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – მრეკლე საღლიანი

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჰოლიბოროვის ქ. №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com